

Årsmelding 2020

Forord	3
Et slagkraftig Naturvernforbund	4
Medlemsutvikling 2020.....	4
Lokal- og fylkeslag.....	5
Studentarbeid	5
Samlinger.....	6
Aktivitetstilskudd.....	7
Landsstyret og sentralstyret	7
Samarbeid og allianser.....	10
Naturen – livsgrunnlaget vårt	11
Vassdragsvern	11
Vindkraft	12
Rovdyr	14
Motorferdsel	14
Oppdrett	15
Gruver	15
Naturglede	15
Skog.....	16
Ny naturavtale og Aichi-mål.....	17
Redusere utslippene av klimagasser / fase ut fossil energi	18
Møteplasser og organisasjonsarbeid.....	18
Olje, klima og energi.....	18
Natur- og klimavennlige transportløsninger.....	19
Internasjonalt	20
Miljøvennlig hverdag	21
Strandrydding og marin forsøpling.....	21
Plastforsøplingsfrie kommuner	24
Plast og avfallspolitikk.....	25
Oljefri og Energismart	26
Ta vare på det du har - forbrukspolitikk.....	27
Den store klesbyttedagen	28
Internasjonalt arbeid	29
Russland og Ukraina	29
Operasjon Dagsverk	31
EmPowering communities, Afrika.....	32
Media og kommunikasjon	33
Økt bruk av digitale flater	34
Hva søker folk etter og hva leses på nett.....	35
Nyhetsbrev	35
Dialog med støttespillere, medlemmer og givere	36
Medlemsmagasinet Natur & miljø	36
Økonomi og administrasjon	37
Administrasjon	38
Vedlegg	39
Vedlegg 1: Styrende organer	39
Vedlegg 2: Brev og høringsuttalelser sendt fra Naturvernforbundets ledelse, styrende organer og sekretariat	40
Vedlegg 3: Oversikt over utvalg i Naturvernforbundet pr 31.12.2020	45
Vedlegg 4 Ansatte i sekretariatet til Norges Naturvernforbund.....	46
Vedlegg 5: Årsberetning, regnskap og revisjonsberetning.....	47

Forord

2020 har vært det rare året. Der vi plutselig måtte legge om alt, avlyse alle planer og reiser og arrangementer. Likevel har Naturvernforbundet som organisasjon stått stødig gjennom dette. Demokratiet har hele tiden fungert, og lands- og sentralstyret har hatt sine digitale møter og styrt organisasjonen med stø hånd.

Fylkes- og lokallag har gjennomført digitale årsmøter, hatt webinarer, aksjonert mot vindindustrien med munnbind og stor avstand, plukket plast i små grupper, skrevet leserinnlegg og høringsvar og deltatt på digitale høringsmøter. Og ikke minst har vi alle bidratt i dugnaden ved å holde oss hjemme og ha færrest mulig fysiske treff.

I slike krisesituasjoner ser vi hvor viktig naturen er og setter enda med pris på muligheten til å gå tur utendørs og bruke nærnaturen. Engasjementet rundt naturvennlige hager, småfugler, turtips, forsøpling og andre nære ting har økt. Samtidig har vi også sett hvor krevende det er å opprettholde vårt arbeid med politisk påvirkning når regjering og storting og statsforvaltere og kommuneadministrasjon i stor grad er opptatt av smittevern, men ikke så mye natur- og miljøvern.

Covid-pandemien har globalt gitt noen små pusterom til naturmangfoldet når forurensning og aktivitet reduseres. Og klimautslippene går ned når færre reiser og folks økonomi svekkes. Men det er vanskelig å glede seg over dette. Å stanse naturkrise og klimakrise bør komme som en villet og vedtatt politikk, ikke som et kortsiktig resultat av en pandemi med store menneskelige tragedier.

Årsmeldingen viser noe av det vi har jobbet med gjennom 2020, og fungerer både som en tilbakemelding til landsmøtet på arbeidsprogrammet for 2018 – 2020, samt det landsstyrevedtatte arbeidsprogrammet fra 2020 – 2022, og som en rapport til Klima- og miljødepartementet på støtten vi får til vårt viktige natur- og miljøvernarbeid.

Oslo, 28. februar 2021
Maren Aschehoug Esmark
generalsekretær

Et slagkraftig Naturvernforbund

Medlemsutvikling 2020

Naturvernforbundet økte med 3787 medlemmer fra 2019 til 2020. Det tilsvarer en økning på 12 prosent. Det er økning særlig i hovedmedlemmer og familiemedlemskap, men dessverre en liten nedgang i studentmedlemmer.

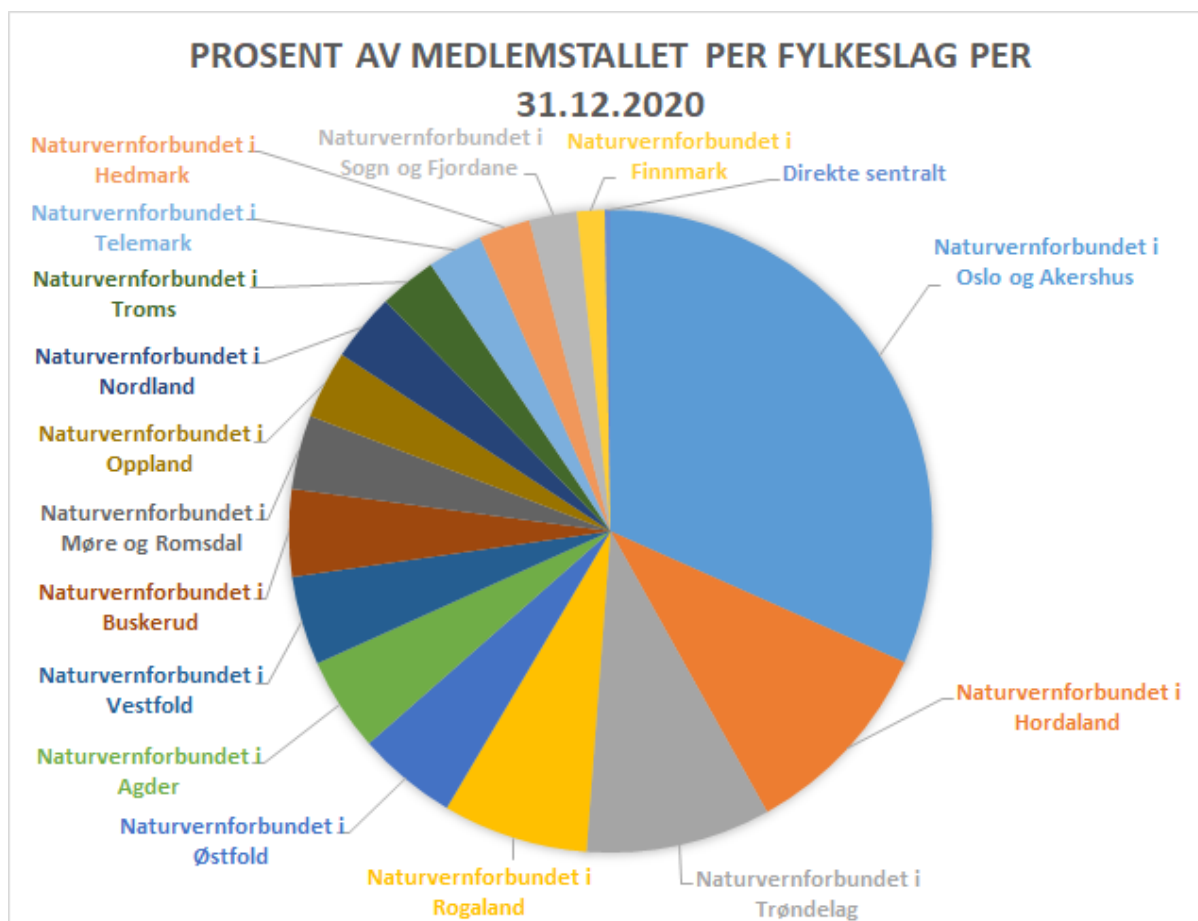
Medlemskategori	2016	2017	2018	2019	2020
Æresmedlemmer	8	8	9	7	7
Livstidsmedlemmer	173	174	173	170	169
Hovedmedlemmer	11693	12271	12646	16229	19172
Studentmedlemmer	585	656	624	680	593
Rabattert medlemskap	1694	1775	1808	2019	2109
Familiemedlemskap	2770	2917	3071	3703	3920
Rabattert fam. medl.	334	341	356	406	445
Husstandsmedlemmer	5851	4724	4839	5633	5903
Miljøagenter		1481	1678	2281	2597
Totalt husstandsmedl*		6205	6517	7914	8500
Antall	23108	24347	25204	31128	34915
Endring fra foregående år	756	1239	857	5924	3787
Faste givere (Naturvenn)	1068	1230	1210	1315	1380

*Fra 2017 er husstandsmedlemmer med medlemskap i Miljøagentene oppført med egen medlemskategori, slik at det er mulig å skille disse fra vanlig husstandsmedlemskap.

Snøfattig samling på Søndre Sandås i januar 2020. (Foto: Naturvernforbundet i Oslo og Akershus/Lars Wilhelmsen)

De største fylkeslagene i 2020 var Naturvernforbundet i Oslo og Akershus, Hordaland, Trøndelag og Rogaland.

Lokal- og fylkeslag

Naturvernforbundet har aktive lokallag og fylkeslag i alle fylker. Til tross for koronapandemien har lokal- og fylkeslagene i Naturvernforbundet fortsatt sitt viktige arbeid for klimaet og naturen, og har vist en imponerende omstillingsvilje til digitale møteflater.

Vi har i løpet av 2020 opprettet to nye lokallag: Naturvernforbundet i Vefsn, Grane og Hattfjelldal, og Naturvernforbundet på Stord. I tillegg har vi blåst liv i lokallaget på Hamar.

I løpet av 2020 har lokallagene i Kristiansand og Søgne slått seg sammen til Kristiansand, lokallagene i Fet og Skedsmo har slått seg sammen til Lillestrøm, og lokallagene i Oppegård og Ski har slått seg sammen til Nordre Follo for å tilpasse seg ny kommunestruktur. Det er flere lag som er i gang med samtaler om mulig sammenslåing for å tilpasse seg nye kommune- og fylkesgrenser. Dette arbeidet vil nok fortsette i de kommende årene.

Studentarbeid

I 2020 var det 9 studentlag som har hatt aktivitet:

- Naturvernstudentene på UiO
- Naturvernstudentene på OsloMet
- Naturvernstudentene i Bergen
- Naturvernstudentene på kNUst Oslo
- Naturvernstudentene i NMBU
- Naturvernstudentene på UiT

- Naturvernstudentene Lillehammer
- Naturvernstudentene på Sund Folkehøyskole
- Naturvernstudentene på Toppen Folkehøyskole

Studentlagene har en representant hver i studentstyret. I tillegg har studentlagene demokratiske rettigheter i Naturvernforbundet og Natur og Ungdom gjennom representasjon på landsmøtene. I Natur og Ungdom har studentlagene også observatørstatus i landsstyret.

I 2019 har studentsatsningen hatt en sekretær ansatt i 40 prosent stilling. Denne stillingen er finansiert av Naturvernforbundet og Natur og Ungdom i fellesskap. Studentsekretæren, Naturvernforbundets studentansvarlige og Natur og Ungdoms studentansvarlig har hatt jevnlig kontakt gjennom året. I løpet av året har det blitt startet opp fem nye studentlag og klimaseminaret for studenter ble avholdt både fysisk og digitalt.

Samlinger

Gjennom året arrangeres det en rekke samlinger for Naturvernforbundets medlemmer og tillitsvalgte, noen i regi av fylkeslagene og andre arrangert av sekretariatet, gjerne i samarbeid med fylkeslag. Det har vært flere samlinger for medlemmer, aktive og tillitsvalgte dette året:

- *Broen til fremtiden* i Oslo 28. februar
- *Redd verden der du bor* i Oslo 29. februar
- *Vassdragstreff* i Dalen i Telemark 4.-6. september
- *Klimaseminar for studenter* i Oslo og på nett 18.-20. september
- *Broen til fremtiden: Bærekraft som konkurransefortrinn* i Haugesund og på nett 28. oktober
- *Broen til fremtiden: hva skal vi leve av etter oljen* i Stavanger og på nett, 29. Oktober

Tillitsvalgtseminarer

I tillegg startet vi 2020 et nytt tilbud med seminarer for alle tillitsvalgte i Naturvernforbundet. Med et ambisiøst program, ble tillitsvalgtseminaret gjennomført som en webinarrekke med webinar hver tirsdag og torsdag fra 8. september til 22. oktober. Områder som ble dekket var lokallagsdrift, rekruttering og inkludering, lokalt saksarbeid, og faglige og politiske oppdateringer.

Ekskursjon under vassdragstreff i Dalen i Telemark.

Aktivitetstilskudd

Aktivitetstilskuddene for 2020 var i stor grad basert på eksterne prosjektmidler, samt noe midler avsatt på budsjettet som ble delt ut til forskjellige aktiviteter knyttet til blant annet vindkraft.

Det ble utbetalt støtte til aktiviteter knyttet til:

- Marin forsøpling og plastfritt nærmiljø
- Møteplasser om klima
- Arter truet av klimaendringer
- Inkludering
- Ta vare på det du har
- Naturgledearrangementer
- Oppdrett og villaks
- Rovdyr
- Dugnad mot fremmede arter

Mange av aktivitetene i 2020 ble påvirket av koronapandemien, både ved at lagene måtte bruke mer ressurser på å arrangere med strenge smitteverntiltak, og ved at mange planlagte arrangementer og prosjekter måtte avlyses eller flyttes. Sekretariatet har i den forbindelse sørget for oppdaterte retningslinjer for smittevern og gitt ekstra bistand til lag som trengte råd om smittevern.

En del lag har hatt fokus på strandrydding og marin forsøpling, og har fått store tildelinger til dette arbeidet, og i Troms og Finnmark har fylkeslagene en egen stilling knyttet til arbeid med marin forsøpling. Ellers har midlene til naturgledearrangementer og dugnader mot fremmede arter bidratt til lærerike og populære turer i naturen.

Landsstyret og sentralstyret

Det har vært avholdt åtte landsstyremøter og ti sentralstyremøter i 2020. På grunn av koronapandemien er samtlige av disse avholdt som digitale møter med unntak av ett møte i hvert organ. Den 24.-26. april skulle Naturvernforbundets landsmøte vært avholdt, dette ble utsatt med ett år som en følge av koronapandemien. Som et resultat av denne utsettelsen har landsstyremedlemmenes og sentralstyremedlemmenes virkeperiode blitt forlenget med et år.

I løpet av våren 2020 trakk Ingeborg Gjærum og Rune Aanderaa seg fra sine verv i sentralstyret. Som en følge av dette rykket varaene Kari Merete Andersen og Bernt Bull opp som faste medlemmer av sentralstyret. Høsten 2020 gav leder Silje Ask Lundberg beskjed til valgkomiteen og landsstyret om at hun ikke ønsket gjenvalg på landsmøtet 2021.

I mars vedtok landsstyret nye og oppdaterte etiske retningslinjer samt rutiner for håndtering av varsler. I juni ble en tillitsvalgt suspendert fra sitt verv etter brudd på etiske retningslinjer, og landsstyret opprettholdt vedtaket etter klagebehandling i september.

Landsstyret og sentralstyret har prioritert tett oppfølging av lokal- og fylkeslagene, digital omstilling og politisk påvirkningsarbeid opp mot stortingsvalget i 2020.

Landsstyret lærte raskt å ta i bruk digitalt konferansesystem – og Zoom har vært møtested for alle landsstyremøter etter 11.mars 2020.

Landsstyret har vedtatt en rekke uttalelser:

Sentralstyreuttalelse: Reduser miljøbelastningen fra tekstiler

Tekstilindustrien har et stort ressurs- og miljøavtrykk, som vi er helt avhengig av å redusere. For å kunne redusere miljøbelastningen fra tekstilproduksjonen trengs langt sterkere virkemidler fra norske myndigheter.

Landsstyreuttalelse: Stans nedbyggingen av norsk natur

Vi står overfor to enorme miljøutfordringer, klimaendringer og tap av naturmangfold. Rapporten til FNs naturpanel er en alvorlig advarsel som dokumenterer hvordan tap av naturområder og arter skjer i skremmende hastighet.

Landsstyreuttalelse: Koronatiltak må bidra til å løse klima- og naturkrisen

En global krise ryster verden, og konsekvensene er dramatiske. Koronaepidemien rammer også de allerede mest sårbare, svakeste og fattigste. Helse og velferd trues, skoler har vært stengt, arbeidsplasser forsvinner, og den økonomiske nedgangen og usikkerheten har konsekvenser for folk over hele verden.

Landsstyreuttalelse: Stans naturødeleggende vindindustri

Stadig større naturområder ødelegges, og arter fortrenses. Den siste rapporten fra FNs naturpanel (IPBES) viser at tapet av natur og arter er en like alvorlig trussel som klimaendringene. De to krisene må løses i fellesskap, ikke på bekostning av hverandre.

Landsstyreuttalelse: Naturvernforbundet er bekymret for leppefisken og krever stans i fisket

En inntil nylig ukjent mørk side ved fiskeoppdrett i åpne merder, som endelig har begynt å få velfortjent

oppmerksomhet, er bruken av såkalt renseskild. Leppeskild og rognkjeks blir brukt som levende avlusere i oppdrettsmerder.

Landsstyrettalelse: Klimapolitikken må være effektiv og rettferdig

30 år etter at verdens politikere aksepterte at klimatrusselen er reell og farlig, har utslippene globalt steget mer enn 60 prosent, og de stiger fortsatt. Norske utslipp er omtrent like høye som i 1990 og langt unna det som trengs for å ta vår rettferdige andel av klimakuttene. Tida er blitt så knapp at det ikke er mulig å løse klimakrisa uten kraftige tiltak.

Landsstyrettalelse: Spar Innvordfjellet

I sommer av slo NVE utbygger Zephyrs søknad om utsatt frist for bygging av Innvordfjellet vindkraftverk i Trøndelag. Avslaget var en stor seier for natur og folk, og Naturvernforbundet er svært glad for avgjørelsen. Dessverre har Zephyr påklaget, og saken skal avgjøres av Olje- og energidepartementet (OED) i høst.

Landsstyrettalelse: Stans miljøfiendtlige og udemokratiske endringer i plan- og bygningsloven

Naturvernforbundets landsstyre ber regjeringen trekke forslaget om endringer i plan- og bygningsloven. Endringene vil være en kraftig svekkelse av miljøhensyn i arealforvaltningen og undergraver lokaldemokratiets legitimitet og det sivile samfunnets mulighet til medbestemmelse og kunnskapsdeling. Dette kommer i tillegg til de senere års svekkelse av statlige miljømyndigheters handlingsrom som følge av regjeringens styringssignaler om mindre bruk av innsigelse.

Landsstyrettalelse: Stans regjeringsadvokaten som partshjelp til Fosen Vind mot naturen og samene i Storheiasaken

Landsstyret i Naturvernforbundet gjentar kravet om nei til vindindustri i reinens leveområder. Vi ber statsråden instruere regjeringsadvokaten om å frafalle begjæringen om å være partsmedhjelper for Fosen Vind, da dette skaper en svært uheldig presedens for framtidige energiutbyggingssaker og rettsvernet til natur og urfolk.

Landsstyrettalelse: Naturvernforbundet krever langvarig moratorium mot mineralutvinning på havbunnen

Overforbruk, mangel på gjenbruk og en lite sirkulær økonomi fører til et sterkt press på å utvinne mer mineraler i stadig høyere tempo, uten å ta med i vurderingen belastningen dette medfører på naturen vår, og at også kommende generasjoner har behov for ressurser.

Landsstyrettalelse: De norske skogene i fare

Situasjonen for skognaturen er dramatisk. Bare 20 prosent av skogen har unngått flatehogst – og hogstomfanget har økt de siste årene.

Hyttefelt på Kvamsfjellet i Gudbrandsdalen. Naturvernforbundet engasjerer seg mot nedbygging av natur, der nye hyttefelt er blant de store truslene. (Foto: Øyvind Holmstad/Flickr.com)

Samarbeid og allianser

De nordiske naturvernorganisasjonene har normalt et årlig treff og litt kontakt innimellom. Samarbeidet består av Naturskyddsforeningen fra Sverige, Landvernd fra Island, Naturfredningsforeningen fra Danmark, organisasjonen som heter Åland natur og miljø, Finlands to forbund (ett finskspråklig og ett svenskspråklig) samt Føroya Náttúru- og Umhvørvisfelag fra Færøyene. Det var planlagt et treff i København i april 2020 med topplederne for å diskutere samarbeid på strategisk nivå, men som følge av koronapandemien er dette treffet utsatt.

Naturvernforbundet har et aktivt samarbeid med den internasjonale sammenslutningen Friends of the Earth, blant annet gjennom felles aktiviteter på FNs klimatoppmøter. Gjennom samarbeidet har vi fått internasjonal støtte til kampanjer som vardebrenning for Lofoten og klimasøksmålet. Videre har vi siden 2017 samarbeidet med Global Gas and Oil Network, et internasjonalt nettverk av organisasjoner som arbeider for å la petroleumsressursene bli liggende. Gjennom dette nettverket fikk vi støtte til utarbeidelse av SSB-rapporten Konsekvenser av redusert petroleumsvirksomhet.

Naturvernforbundets generalsekretær Maren Esmark har styreledervervet i Forum for Natur og Friluftsliv frem til 2021. FNF fikk 1.mars 2021 ny daglig leder Ole Lilleås. Fagleder i sekretariatet Arnodd Håpnæs har sekretærfunksjonen i SRN, samarbeidsrådet for Naturvernsaker, bestående av DNT, NJFF, NNV og WWF. I 2020 har SRN hatt to webinarer, (Norsk natur forsvinner og om vindkraft), felles brev om utbygginger i Lårdalsåi samt finansiering av kartleggingsrapport, og felles arbeid mot endringsforslag i plan- og bygningsloven, reviderte statlige planretningslinjer for differensiert forvaltning av strandsonen og arbeid mot DOK 8-forslag om å gjennomgå verneplan for vassdrag med tanke på utbygging.

Naturen – livsgrunnlaget vårt

Vassdragsvern

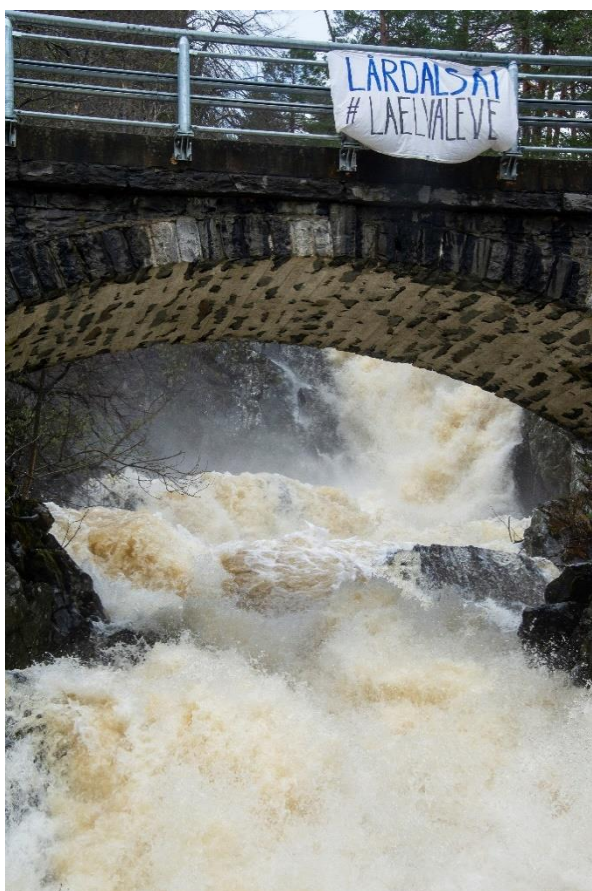
Det har vært et nytt aktivt år for vassdragsvernarbeidet, mye av det i samarbeid mellom Vassdragsvernrådet og sekretariatet, med «frivillig medarbeider» Per Flatberg som uvurderlig mellomledd. Kari Fonnes har også bidratt, særlig i forbindelse med vassdragstreff og internseminar.

Det pågår et jevnlig arbeid med å stanse utbygginger i verdifull vassdragsnatur. I 2020 arrangerte vassdragsvernrådet et stort og vellykket treff i Tokke (Vestfold og Telemark), der både nei til utbygging av Lårdalsåi og revisjonssaken i Tokkeåi var tema. I Lårdalsvassdraget jobbet vi også politisk for å stanse to søknader om forlenget byggefrist. Lokallaget i Midt-Telemark fikk i samarbeid med Naturvernforbundet sentralt utarbeidet en ny biologisk kartlegging som avdekket mye større verneverdier enn det utbyggerens konsulenter i sin tid fant. NVE har nå sagt nei til utvidet byggefrist for Lårdal, noe som betyr at den største og viktigste delen av vassdraget trolig er reddet.

Vårt arbeid førte også til at OED gav endelig avslag på utbyggingssøknader i Oterholtfossen i Bø (Vestfold og Telemark) samt Turelva i Ullsfjorden, Troms. Dette var viktige seiere for vårt vassdragsvernarbeid etter flere viktige møter og politiske høringsinnspill.

Det har vært innspill, brev og møter med OED om flere saker, og en del arbeid er basert på et tett og godt samarbeid med WWF, DNT, NJFF, SABIMA og Norsk Friluftsliv.

Naturvernforbundet var også involvert i arbeidet med 50-års markering av aksjonene i Mardøla, mot utbygging av Mardalsfossen. På grunn av smittevernsrestriksjonene ble seminaret utsatt.

Bannermarkering i Lårdalsåi under vassdragstreffet i Dalen i Telemark.

Vindkraft

Den store aktiviteten i vindkraftarbeidet fra 2019 har fortsatt i 2020. Etter at nasjonal ramme ble skrotet, ble det varslet en stortingsmelding, som kom før sommeren og ble behandlet i Stortinget på høsten. Naturvernforbundet har jobbet aktivt med vindkraft både sentralt og lokalt. Lokale medlemmer og tillitsvalgte har vært engasjerte blant annet i våre prioriterte saker på Innvordfjellet/Sørmarkfjellet og Davvi, men også i mange andre viktige saker, inkludert Øyfjellet, Bremangerlandet, Storheia, Buheii og Andmyran.

Naturvernforbundet har jobbet mye med nasjonal vindkraftpolitikk, i hovedsak med innspill til endringer i konsesjonssystemet i forbindelse med stortingsmeldingen om vindkraft. Vi har fortsatt et tett samarbeid med Sabima, Norsk Ornitologisk Forening, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Den Norske Turistforening og Norsk Friluftsliv, og i år har også WWF og Natur og Ungdom meldt seg på i dette samarbeidet. Det har vært svært nyttig å kunne diskutere det faglige og politiske rundt vindkraft med de dyktige fagfolkene i de andre organisasjonene, og vi har hatt stor slagkraft sammen. Vi har også hatt felles webinar med statssekretær Tony Tiller. I stortingsmeldingen fikk vi godt gjennomslag for flere av våre standpunkter, selv om det ikke gikk like langt som vi kunne ha håpet. Naturvernforbundet har også skrevet en lang rekke kronikker, klager, brev og leserinnlegg.

Vindkrafttreff på Innvordfjellet sommeren 2020. Foto: Kari Merete Andersen

Våren 2020 fikk vi endelig en stor vindkraftseier, nemlig at utbyggingen på Andmyran ble stoppet. De fikk ikke utsatt frist, og klarte derfor ikke å bygge prosjektet innen fristen. Det er vi veldig glade for! I løpet av 2020 har vi jobbet hardt for at det samme skal skje på Innvordfjellet, hvor utbygger har klaget på NVEs avslag på utsettelse av frist.

På besøk hos OED v/ daværende statssekretær Odd Emil Ingebrigtsen for å snakke om Andmyran vindkraftverk.

I tillegg har vi hatt mye aktivitet rundt planene om utbygging av Davvi vindkraftanlegg ved Laksefjordvidda i Finnmark, blant annet et møte i Levajok i juli hvor flere representanter fra sekretariatet i Naturvernforbundet stilte (Hanna, Maren, Geir og Maja) plus flere medlemmer og tillitsvalgte. I saken om Bremangerlandet har vi bestilt en del advokathjelp fra advokat Tine Larsen fra advokatfirmaet DSA, hvor vi spleiset med flere andre organisasjoner for å vise at konsesjonen der er ugyldig. Vi begjærte konsesjonen omgjort, men har dessverre ikke hørt noe mer fra departementet. Vi jobber videre for at flere av disse sakene blir vunnet i 2021.

*Sommertreff mot Davvi vindkraftverk ved Rásttigáisá. Gunnar Reinholtsen og Annie Henriksen
Foto: Maren Esmark*

Rovdyr

Vi har i 2020 prioritert faktabasert og mer aktiv kommunikasjon om rovdyr både gjennom møter, skriftlige innspill og i media.

Nasjonalt er Naturvernforbundet den organisasjonen på naturvernensiden som arbeider tettest inn mot flere av rovdyrnemndene, og gjennom tillitsvalgte fra fylkene deltar vi jevnlig på nemndsmøter i flere regioner. Særlig følges møtene i region 6 (Møre og Romsdal/Trøndelag) tett.

Vi har også i 2020 måtte klage på en del fellingsvedtak og forvaltningsplanarbeider som regionale rovviltnemnder har gjort. Vi har hatt flere møter med politisk ledelse i KLD gjennom et direkte dialogforum mellom seks miljøorganisasjoner (Naturvernforbundet, Sabima, WWF, Noah, Foreningen Våre Rovdyr og Norsk Ornitologisk Forening) og Klima- og miljødepartementet (KLD) som møtes to ganger i året. I 2020 ble gruppen utvidet til også å involvere politisk ledelse i LMD samt Landbruksdirektoratet og Miljødirektoratet.

I desember fikk vi medhold i vår klage på skyting av tre av fem familiegrupper inne i ulvesonen som rovviltnemnd 4 og 5 hadde vedtatt skulle skytes. Vi fikk dermed reddet både Rømskog-, Hernes- og Hornmoenfamiliene. Men vedtaket om å skyte de to familiegruppene i Kynna og Aurskog fikk vi dessverre ikke stanset.

Rovdyrarbeidet er tidkrevende og består mest av faktabasert kommunikasjon med omverden og mediearbeid. Vi prioriterer å følge opp vedtak i rovdyrnemndene og ha en god og aktiv dialog og påvirkning inn mot sentrale myndigheter. Vi gir også jevnlig innspill til Stortinget siden det jevnlig kommer rovdysaker også her, bl.a. gjennom en rekke Dokument 8-forslag.

Motorferdsel

Det er nå fem år siden Stortinget vedtok lovendringen i motorferdselloven som åpnet for løypebasert fornøyleseskjøring med snøskuter i utmark. Omtrent like lang tid har det tatt før det stadig har sagt har begynt å si inn også i offentligheten: Endringene innebærer at snøskuterne har fått forkjørsrett på bekostning av friluftsliv og naturmangfold. Dette lar seg vanskelig lese ut av lovens bokstav, som tvert om forutsetter at «friluftslivet skal hensyntas spesielt», osv. Men lovanvendelsen i perioden har i tiltakende grad tydeliggjort at slik er det ikke, inkludert i en rekke saker der Naturvernforbundet lokalt og sentralt har forsøkt å få gjennomslag for at kommunale valg av traseer strider mot loven i henhold til ulike hensyn som «skal tas».

På slutten av året kom også evalueringen Stortinget hadde bestilt om virkninger av lovendringen, som grunnet underfinansiering fra KLD, ikke kunne levere verken på ulovlig kjøring eller naturmangfold. Til gjengjeld fikk de opp i lyset det som skulle være åpenbart: Kommuner som ønsker det står i realiteten fritt til å innplassere løyper selv i kategori A: «Svært viktige områder» for friluftslivet. Over halvparten av kommunene hadde gjort dette.

På tampen av 2020 ble det sammen med DNT og Norsk Friluftsliv lagt en strategi for å få regjering og/eller Stortinget til å stramme inn lovverket slik at nedfelte intensjoner og stortingets forutsetninger blir bedre ivaretatt. Naturvernforbundet har vært og vil også i fortsettelsen være sentral premissleverandør for dette arbeidet.

Oppdrett

Fiskeri- og oppdrettsutvalget har hatt flere møter i 2020, og det er sendt høringsinnspill på flere oppdrettsaker. Om utfisking av rømt oppdrettsfisk, og om et settefiskanlegg ved Nyland ved innsjøen Toke i Drangedal kommune

Vi har hatt flere saker på fb, og kjørte i januar en liten kampanje med både film og fakta. Nettsidene er også oppdatert.

Og vi har laget en kampanje om vassdragsnaturen der vi særlig løfter frem utfordringene med rømt oppdrettsfisk.

Naturvernforbundet

TEMA • HVA KAN JEG GJØRE • STØTT ARBEIDET • AKTIV • NYHETER

Tema > Naturvern > Kyst og fiske > Oppdrett

Oppdrett

Oppdrettsindustrien i Norge er gigantisk. For hver ville laks finnes det 1000 oppdrettslaks langs den norske kysten. Truslene fra oppdrettsnæringen er store, både for miljøet i fjordene våre og for villaksen. Oppdrett er en viktig næring langs kysten som gir mange arbeidsplasser. Men vi kan ikke godta en næring som ikke tar tilstrekkelig miljøhensyn. Naturvernforbundet mener at fiskeoppdrett må over i lukkede anlegg. Det vil hindre spredning av lakselus og forurensning, redusere rennning av oppdrettsfisk og begrense næringens miljøpåvirkning.

På 30 år er mengden laks i norske elver halvert, og mange menneskeskapte trusler gjør at villaksen går en taff fremtid i møte. Oppdrettslaks som renner fra anleggene og lakselus som sprei seg i fjordene er begge store trusler mot villaksen - forårsaket av oppdrettsindustrien.

I tillegg til at Norge er blant verdens ledende oppdrettsnasjoner, er norske elver hjem for en tredel av de største villaksbestandene. Derfor holder det at stort sett alle nye fiskeanlegg og eksisterende anlegg blir utrustet med vannrenningsanlegg.

Gruver

Det har i 2020 blitt jobbet for å hindre sjødeponi i Førdefjorden og Repparfjorden gjennom politisk påvirkning, høringsuttalelser og mediearbeid. I juni 2020 fikk Nordic Mining driftskonsesjon som vi klaget inn til departementet, og det ble fulgt opp med en e-postaksjon til næringsminister Iselin Nybø om Førdefjorden relatert til vår klage på driftskonsesjonen. I november klaget vi også inn gruveplanene ved Førdefjorden til EFTA for brudd på EUs vannrammedirektiv.

Spørsmålet om mineralutvinning på havbunnen er blitt fulgt opp videre i 2020 med blant annet en uttalelse fra landsstyret, kronikker og medieutspill. Naturvernforbundet ber om et forbud mot mineralutvinning på havbunnen inntil et biologisk solid kunnskapsgrunnlag er etablert.

Videre har vi fortsatt vårt samarbeid med Earthworks opp mot investorer og investeringsbanker, gjennom kampanjen Ditch Ocean Dumping.

Naturglede

Vi har i 2020 fortsatt å dele ut aktivitetsmidler til lag som har gjennomført en rekke turer, arrangementer og kampanjer for å få folk ut og oppleve naturen. Til tross for korona har vi hatt relativt god aktivitet rundt om i landet. Lavterskelturer i folks nærmiljø har blitt prioritert. Det har blant annet blitt arrangert slåttekurs i Lofoten, blomstereng-dugnad i Nes i Akershus, temakurs og naturbingo på Mostun i Stavanger, vassdragstreff i Dalen, naturverntreff i Levajok, tilrettelegging av måkehekking på industritak i Lindesnes, og mye mer. Totalt har vi hatt omtrent 3400 personer på tur og ulike aktiviteter. Av disse er over halvparten barn og unge.

Vi har også gitt støtte til flere turer i lokal- og fylkeslag med inkludering av innvandrere som fokus. Det har hatt god suksess, særlig der hvor det er samarbeid med andre organisasjoner og aktører. Vi har fått med omtrent 350 personer med innvandrerbakgrunn på arrangementer og turer i 2020, hvorav rundt halvparten er barn. I tillegg har vi nådd ut til over 100 000 i sosiale medier, og vi har engasjert mange i samtale og aktivitet på Flerkulturell Friluftsfest. I sekretariatet har vi utviklet nettsider på flere språk, blant annet arabisk og polsk, med informasjon om naturvern og Naturvernforbundet. Vi har også satt i gang et arbeid med fylkeslagene om å øke integrering i organisasjonen vår i 2021, og publisert Facebookposter med turtips på mange ulike språk.

Oppdrag Fuglekasse ble lansert i 2018, og fikk i 2020 nye midler fra Sparebankstiftelsen til å fortsette i tre nye år, ut 2022. Dette er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøagentene, Norsk Ornitologisk Forening og Naturvernforbundet. Mange lokallag både i Naturvernforbundet, Miljøagentene og Norsk Ornitologisk Forening har arrangert aktivitetsdager i 2020 med fuglekassesnekring, med stor suksess. En del har riktignok måttet utsette til 2021 på grunn av korona. Det har totalt blitt snekret rundt 900 fuglekasser i år, men vi har også doblet medlemmene i Facebook-gruppa Oppdrag Fuglekasse og også doblet besøkstallene på nettsiden www.oppdragfuglekasse.no. Vi jobber med å finne videre finansiering for prosjektet utover 2022.

I 2020 har vi hatt stort fokus på digitale kanaler hvor vi oppfordrer folk til å komme seg ut i naturen. Den største satsningen har vært en serie med webinarer med ulike naturtema. Det startet i slutten av mai da vi hadde «Lynkurs om småfugler» som ble streamet live på Facebook. Over 5000 brukere fulgte webinarer live, og i ettertid har det blitt sett over 57 000 ganger. Trolig er det totale antallet tilhørere enda større, da vi vet at f.eks. mange skoleklasser og arbeidsplasser hadde streamen på storskjerm. Vi fulgte opp med «Lynkurs i småfugler 2» kort tid etterpå, og fortsatte deretter med flere lynkurs utover sommeren om humler, sommerfugler, trær og truede fjellarter. Lynkursene er korte, 20-30 minutter, og foregår alltid i lunsjpausen. Vi avsluttet med lynkurs om «Småfugler på fuglebrettet» i desember, og det var veldig populært med 17 400 visninger så langt. Totalt har alle lynkursene blitt sett over 128 000 ganger^[1]. I tillegg har vi hatt mange åpne faglige webinarer om blant annet evolusjon i fremtiden og Norgesferie i naturen, og et webinar for våre tillitsvalgte om aktivitetstilskudd og naturgledeaktiviteter.

Vi har brukt en del midler på å sponse disse digitale arrangementene på Facebook, men i stor grad virker det som om de sprer seg naturlig ettersom folk deler det med vennene sine. Lynkurset om småfugler har også blitt omtalt på radio (Sørlandssendingen og Østlandssendingen). Vi mener at disse populære sendingene har bidratt til at flere får en tilknytning til hva som finnes i sin nærmatur, og at dette bidrar til at både voksne og barn kommer seg ut, særlig i denne vanskelige tiden.

Vi har også laget mye annet innhold til sosiale medier, med bilder og tekster hvor vi oppfordrer følgerne til å gå på tur i naturen. Det inkluderer alt fra enkle bilder av skog med en kort tekst om at «naturen er alltid åpen» til oppskrifter på fugle- og flaggermuskasser, videoer av fugler vi har møtt på våre egne turer i marka, fun-facts om norske dyr, tips til turmat og så videre. I sommerferien kjørte vi også en konkurranse på Instagram om å poste det fineste naturbildet fra ferien. Postene når ut til våre 4000 instagram-følgere og rundt 65 000 Facebook-følgere, i tillegg til at mange av postene blir delt videre.

^[1]Dette er tall for brukere som har sett mer enn tre sekunder. Vi vet også at 25 500 personer har sett mer enn ett minutt av videoene. Vi fikk ca. 11 000 reaksjoner, det vil si kommentarer (nesten utelukkende positive) og likes. Lynkursene har nådd ut til over 200 000 personer (dette er inkludert de som kun har scrollet forbi).

Skog

I 2020 har både skogutvalget, lokale naturvernere og Naturvernforbundet arbeidet mye med Follsjå ved Notodden. Der er store skogområder med både nasjonale og internasjonale verneverdier truet. Skognæringen har selv ikke fanget opp verneverdiene og flere alvorlige hogster er utført i området. Disse har Naturvernforbundet klagt inn for sertifiseringssystemet, uten at det fikk konsekvenser. Vi fikk i 2020 BioFokus til å gjennomføre grundig kartlegging i området. Rapporten skal brukes politisk og er allerede sendt en rekke interesseparter med krav om hogststans i området fram til verneprosess blir gjennomført. Naturvernforbundet inviterte også statsråd Rotevatn på befarings, noe han ikke ønsket å delta på.

Vi har sendt flere brev til både klima- og miljødepartementet landbruk- og matministeren Olaug Bollestad der vi tar opp behovet for økt skogvern samt at vi har satt fokus på utfordringene med mangelfull kartlegging av biologisk mangfold. Miljøregistreringer i skog har i årevis vært kritisert av både biologer, skogøkologer og naturvernere. Tidligere stikkprøver har vist store svakheter både i metodikk og hvordan skogbruket selv har utført registreringene.

Naturvernforbundet har også i 2020 et bredt samarbeid med WWF og Sabima der vi følger opp og påklager søknader om utplanting av sitka.- og lutzgran. Vi får stanset noen utplantinger, men fremdeles slipper flere til. Vårt mål er at det skal bli forbudt å bruke høyrisiko fremmedarter i skogbruket. Vi har også ryddedugnader der vi fjerner uønskede treslag fra naturen i samarbeid med grunneiere. Arbeidet mot fremmede treslag fortsetter også politisk. Vi har i 2020 gitt flere innspill på skogpolitikken til LMD. Vi kritiserte Corona-krisepakken som stimulerte til miljøfiendtlige hogster framfor miljøvennlig tiltak som vi gav innspill på. Blant annet førte Coronapenger til skadelige hogster av gammelskog i bratt terreng som skogbruket i årevis har hevdet at "verner seg selv".

Vi har gitt flere innspill om skogvernprosessen både til KLD og Miljødirektoratet. Med sistnevnte hadde vi også et innspillsmøte om videre arbeid med skogvern der vi ønsker en betydelig fortgang og mer målrettet arbeid som sikrer de største biologiske verdiene først og hva som raskest vil gi et faglig tilfredsstillende vern av representativ skognatur over hele Norge.

Skogarbeidet har fått god mediedekning, særlig knyttet til Follsjå. Vi har også skrevet kronikker angående skogvern og vernebehov. Naturvernforbundet samarbeider med skogutvalget og flere Fylkeslag som er sterkt engasjert og gjør svært mye godt skogarbeidet.

Ny naturavtale og Aichi-mål

I 2020 skulle det egentlig være internasjonalt toppmøte for naturmangfold med forhandlinger om en ny naturavtale. Dette ble utsatt på grunn av koronapandemien, men vi har likevel gjort en del arbeid for å jobbe opp mot dette, i samarbeid med Friends of the Earth og ForUM. Vi brukte også en del ressurser på å lage en rapport hvor vi vurderer Norges måloppnåelse av Aichi-målene, i samarbeid med ForUM, WWF og Sabima. Rapporten ble lansert i september på Litteraturhuset i Oslo, og vi fikk en del medieoppslag.

Redusere utslippene av klimagasser / fase ut fossil energi

Møteplasser og organisasjonsarbeid

Broen til framtiden i Oslo og Rogaland: «Broen til framtiden» er en stor konferanse for en rettferdig klimaomstilling som Naturvernforbundet arrangerer sammen med fagbevegelsen, trossamfunn og forskere. På konferansen på Folkets hus 28. februar 2020 var det over 600 deltakere.

For første gang gjennomførte vi også konferanser i Rogaland i samarbeid med Naturvernforbundet i Rogaland og lokale aktører. Med de to heldagskonferansene *Broen til framtiden - bærekraft som konkurransefortrinn* i Haugesund 28. oktober og *Broen til framtiden – hva skal vi leve av etter oljen?* 29. oktober fikk vi veldig god respons på at vi løftet behovet for omstilling i regionen og viste frem eksempler på bærekraftige arbeidsplasser. Arrangementene hadde til sammen over 100 deltakere, og ble i tillegg sendt på nett.

Redd verden der du bor: Naturvernforbundet arrangerte samling dagen etter Broen til framtiden i Oslo med innlegg om blant annet miljøvennlige nabolag, plast og fiksefester. Samlingen var for frivillige fra hele landet og inspirerte til aktivitet lokalt.

Møteplasser om klima og miljø: Med støtte fra Norad har Naturvernforbundet gjennomført flere møter om klimarettferdighet i 2020, blant annet i forbindelse med klimasøksmålet.

Klimaseminar for studenter: 20.-22 september ble årets klimaseminar for studenter arrangert på Klimahuset Oslo med overføring på nett.

Klimastua: Gjennom våren arrangerte vi flere digitale kveldsmøter for medlemmer i Naturvernforbundet og andre interesserte, en serie kalt Klimastua. De handlet blant annet om klimakamp i karantene, grønn omstilling, klimarettferdighet, kampen om iskanten og klimasøksmålet.

Olje, klima og energi

Reduserte klimagassutslipp

Vi har jobbet mot flere politiske prosesser i løpet av året, deriblant regjeringens klimamelding som var ventet i 2020. Meldingen ble utsatt og kom først i januar 2021. Naturvernforbundet har sendt uttalelse til Klimakur som var Miljødirektoratets forarbeid til meldingen, med en liste over tiltak som kan redusere norske utslipp.

Vi har hatt mye aktivitet på sosiale medier om klimaendringer, behovet for klimakutt og klimarettferdighet. I desember arrangerte vi et webinar om Parisavtalen som hadde 5-års jubileum og oppfølgingen av den i Norge. Sammen med Forum for utvikling og miljø og andre organisasjoner ga vi ut rapporten *Funding What Counts* om klimafinansiering.

Redusert oljeleting

En viktig debatt i 2020 var iskantsonen og oljeaktivitet i Arktis. Naturvernforbundet arrangerte frokostseminar om saken i Oslo 27. februar og jobbet mye for å påvirke behandlingen på Stortinget av hvor grensen for oljeboring skal gå.

Vi har fulgt arbeidet med konsesjonsrunder, levert høringsuttalelser og hadde mange medieutspill om hvor galt det er med stadig nye oljetillatelser.

Rapport om økonomiske konsekvenser av redusert oljevirkosomhet

Naturvernforbundet fikk økonomisk støtte til å bestille en rapport fra SSB om de økonomiske effektene av en innstramning i oljepolitikken. Rapporten viser at konsekvensene er beskjedne, og at resten av økonomien vil styrke sin konkurransevne. Rapporten ble lansert på konferansene Broen til framtiden om grønn omstilling og nye, grønne arbeidsplasser i Rogaland, 28. oktober og 29. oktober, i henholdsvis Haugesund og Stavanger. Resultatene fikk mye oppmerksomhet, og leder Silje Ask Lundberg deltok i debatt på Politisk kvarter med leder i Norsk olje og gass.

Klimasøksmål Arktis

I 2020 har Naturvernforbundet brukt mye tid på klimasøksmålet, behandlingen i Høyesterett og aktivitet landet rundt. Saken ble ført i Høyesterett i november. I den forbindelse har en rekke lokallag og frivillige bidratt med leserbrev, aktiviteter og lysmarkering for å skape oppmerksomhet om oljeboring i Arktis og klimasøksmålet. Vi hadde også egne ambassadører for søksmålet som arrangerte skolingssamlinger, og bidro ekstra med innsats gjennom hele høsten.

Vi gjennomførte en rekke digitale arrangementer i forbindelse med søksmålet, hadde daglige livesendinger under rettssaken, og hadde mye dekning både i egne kanaler og media.

Dommen i klimasøksmålet kom rett før jul, og dessverre ble anken avvist. Vi har samtidig oppnådd mye med å føre denne saken og har fått avdekket og belyst kritikkverdige forhold i norsk oljeforvaltning som nå følges opp av Stortingets kontroll- og konstitusjonskomite. Det ble også påpekt av et mindretall i Høyesterett som mente at vedtaket om oljelisenser ikke var gyldig på grunn av saksbehandlingsfeil. De mente at det er en feil at mulige framtidige globale utslipp av klimagasser ikke var vurdert i utredningen som lå til grunn.

Vi har gjennom arbeidet med søksmålet fått mye oppmerksomhet og debatt om oljevirkosomhet, og veldig mange frivillige i Naturvernforbundet og de andre organisasjonene har bidratt til å få frem at dagens olje- og gassvirkosomhet er uforsvarlig.

Energibruk og energieffektivisering

Arbeidet med energiforbruk i bygg har dreid seg om politiske innspill for å bedre støtteordningene for energieffektivisering i husholdningene. Vi har samarbeidet med mange andre organisasjoner og aktører om innspill til endringer i nettleien, Enovas støtteordninger, ny Enova-avtale og regjeringens krisepakker. Vi har hatt frokostseminar om endringer i nettleien og flere møter med både olje- og energiministeren og klima- og miljøministeren i samarbeid med andre.

Natur- og klimavennlige transportløsninger

I arbeidsprogrammet fra april 2018 heter det at Naturvernforbundets sekretariat skal bistå fylkeslag i arbeidet mot to store klima- og naturskadelige samferdselsprosjekter. Landsstyret valgte i november 2018 ut tredje rullebane på Gardermoen og ferjefri E39 på Vestlandet som de to hovedsakene. Landsstyret valgte i juni 2020 å videreføre arbeidet med disse.

Siden koronapandemien hadde store konsekvenser for luftfarten, var det behov for å jobbe en del med luftfarten og krisepakker framfor spesifikt med tredje rullebane. Det resulterte i flere brev til myndigheten med oppfordringer om at det skal stilles miljøkrav når staten støtter luftfarten, og at det må signaliseres at flytrafikken ikke skal få vokse tilbake til gamle høyder. Dette resulterte i en del debatt. Stortingsflertallet innførte ingen miljøkrav, det kom ingen klare signaler om framtida – og luftfarten fikk betydelige avgiftslettelser og muligheter for lån, men likevel på et moderat nivå sett i forhold til hva andre land gjorde. Når det gjaldt tredje rullebane, tok vi initiativ til et brev til Knut Arild Hareide,

underskrevet av 14 organisasjoner, med krav om at planlegging av dette prosjektet skrinlegges. Som en oppfølging av møtet fikk vi et møte med to statssekretærer.

Ferjefri E39 er den andre utvalgte saken. Her sendte vi et brev til samferdselsministeren med krav om at det må utredes et moderat alternativ til ferjefri vei. Vi har også forsøkt å belyse temaet gjennom diverse mediearbeid. Fylkeslaget i Hordaland kjører saken, spesielt mot det enorme motorveiprojektet Hordfast, med stor intensitet.

Naturvernforbundet sentralt har også brukt mye tid på politisk påvirkning og mediearbeid rundt forslagene fra blant annet Nye Veier AS, som Statens vegvesen måtte utrede, om å endre veinormalene slik at det åpnes for å bygge firefelts motorvei ved langt lavere trafikkmengder enn hva som har vært regelen før. Samferdselsministeren ga grønt lys til dette på slutten av året, til stor skuffelse hos oss. Vi har også måttet hjelpe flere lokal- og fylkeslag med diverse store veiutbyggingssaker flere steder i landet, blant annet med brev til myndighetene og mediearbeid. Vi har også levert flere innspill til myndighetenes arbeid med Nasjonal transportplan 2022–2033, som Stortinget skal behandle i 2021. Som ledd i arbeidet med koronakrisepakken øvde vi et press mot myndighetene, sammen med flere organisasjoner, for å få økt satsing på sykling som et miljø- og helsevennlig transportalternativ. Dessverre kom det ingen ekstra satsning på dette fra statlig hold.

Internasjonalt

Klimarettferdighet står sentralt i Naturvernforbundets klimaarbeid. Vi jobber for at Norge skal gjøre sin rettferdige andel av den globale klimadugnaden som kreves under Parisavtalen i tråd med vårt historiske ansvar og vår økonomiske kapasitet. Dette avhenger av at Norge både kutter nasjonale utslipp, og bidrar til utslippskutt og tilpasning i land i Sør med minst ansvar og kapasitet for klimakrisa.

Tidlig i 2020 støttet Naturvernforbundet arbeidet i Forum for utvikling og miljø (ForUM) rundt en ny rapport om hvordan Norge kan øke klimafinansiering til utslippskutt og tilpasning for land i Sør, som oppfølging av rapporten *Norway's Fair Share of the Paris Agreement* fra 2018. Rapporten, *Funding What Counts*, ble skrevet av anerkjente eksperter Hans Peter Dejgaard og Andrew Hattle (ved INKA Consult) og utgitt i mars. Naturvernforbundet lanserte rapporten på et webinar i april med blant annet utviklingsminister Dag Inge Ulstein (KrF). Rapporten har blitt brukt overfor beslutningstakere og i innspill til ulike politiske prosesser.

På grunn av pandemien ble det ingen klimatoppmøter eller –forhandlinger i 2020. Likevel fulgte Naturvernforbundet godt med i utviklingen i internasjonale klimapolitiske prosesser. Dette inkluderer jevne møter i regi av ForUMs klimagruppe med Norges klimaforhandlere, og tett kontakt med Friends of the Earth og Climate Action Network (CAN). Sammen med flere organisasjoner i ForUM, deltok Naturvernforbundet i en kampanjeuke for klimarettferdighet i desember i anledning Parisavtalens 5-årsjubileum. I løpet av kampanjeuka delte Naturvernforbundet videoer laget av aktivister i Sør, skrev brev og kronikker til Erna Solberg og norske beslutningstakere om viktige krav for internasjonal klimapolitikk og arrangerte et webinar om Parisavtalen etter 5 år.

Naturvernforbundet har også vært sentralt i norske organisasjoners deltagelse i Global Gas and Oil Network (GGON), som jobber med omstilling i petroleumssektoren i hele verden. GGON har støttet norske organisasjoners arbeid, og norske GGON-organisasjoner samarbeider nå tettere på nasjonale og internasjonale energipolitiske spørsmål mot Stortingsvalget i 2021.

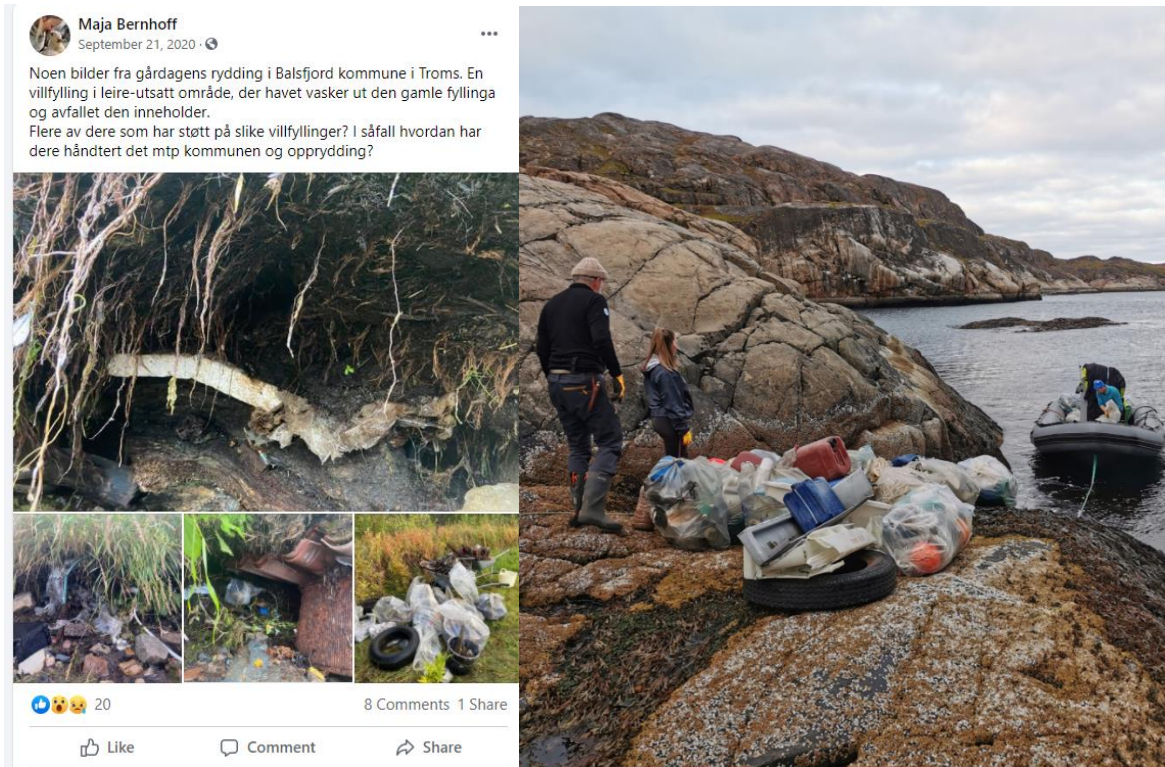
Miljøvennlig hverdag

Naturvernforbundet har hatt økt fokus på redusert forbruk og sirkulær økonomi i 2020. Vi har:

- Bistått flere kommuner med utvikling av deres plast- og forbruksstrategier.
- Jobbet for bedre forbrukspolitikkk som redusert moms på reparasjoner, karbonavgift på import, utvidet produsentansvar, forbud mot unødvendig plastbruk og økning av andelen resirkulerte materialer på markedet.
- Utarbeidet Naturvernforbundets krav til forbrukspolitikkk opp mot valget 2021.
- Sittet i referansegruppa til Circular Norway sin GAP-rapport som har kartlagt hvor sirkulært Norge er.
- Formidlet tips til hvordan man kan bli mer miljøvennlig i hverdagen, på egne nettsider, sosiale medier og i media. Vi har hatt en rekke forbrukssaker på Instagram for å nå nye målgrupper.
- Lansert nye tavarepådetduhar.no
- Avsluttet prosjektet Oljefri etter 10 års arbeid. Prosjektet oppnådde sitt overordnede mål, og fra 1.1.2020 ble det forbudt å fyre med fossil mineralolje i Norge.
- Ny satsning på energismart.no med hovedfokus på oppvarmingsløsninger og ENØK.
- Økt synlighet for Ta vare på det du har gjennom samarbeid med blant andre Finn.no og Oslo kommune.
- Lansert reparasjonsgavekort i Oslo og Bergen som et pilotprosjekt
- Gitt innspill til regjeringens arbeid med en strategi for sirkulær økonomi og politiske partiers partiprogram
- Avsluttet og overført prosjektet Kystlotteriet til stiftelsen Elv og Hav

Strandrydding og marin forsøpling

I forbindelse med Naturvernforbundets "Et forsøplingsfritt nærmiljø", støttet av Miljødirektoratet, har fylkes- og lokallag over hele landet etter søknad fått tildelt aktivitetstilskudd fra potten på over 1 000 000 kroner i 2020. I tillegg har vi hatt en økt satsning i de nordligste fylkene og tildelt midler til lokal koordinering i Troms og Finnmark. Det ble i den sammenheng ansatt en prosjektmedarbeider hos de to fylkeslagene med ansvar for rådgivning og koordinering innenfor feltet plastavfall på avveie fra fiskeri og oppdrett, samt med ansvar for ryddeaksjoner, kartlegging av problemlokaliteter og kampanje- og formidlingsarbeid relatert til marin forsøpling.

I tillegg har vi jobbet med å oppmuntre til hverdagsrydding gjennom en av våre hovedkanaler for marin forsøpling, Facebook-siden «2-Minutters strandrydding– Se hva jeg fant!». Her oppfordrer vi gruppemedlemmene til å rydde litt hver dag og dele sine funn med resten. Denne gruppa har i løpet av 2020 økt fra cirka 3 500 til over 4 000 deltakere og har hatt rundt 950 innlegg i perioden.

Gruppen har følgende viktige funksjoner:

- Hjelp publikum med identifisering av strandsøppelgjenstander
- Dokumentere hva slags avfall man finner langs kysten, fordelt på kildefraksjon
- Oppmuntre frivillige ryddere ved at de alltid har en kanal for å dele funn, stille spørsmål eller luften bekymringer med likesinnede.

I det øvrige arbeidet med strandrydding og kommunikasjon om plastutfordringer har vi samarbeidet bredt med nasjonale organisasjoner og forvaltningsorganer som Hold Norge Rent, Handelens Miljøfond, friluftsrådene, Senter for oljevern og marint miljø og Miljødirektoratet. Vi har også et mangfold av ulike samarbeidsaktører som er involvert i direkte strandryddingsaksjoner, som kan variere fra aksjon til aksjon, både lokalt og regionalt.

Grunnet utfordringene med covid-19-restriksjoner ble det et år med mange færre ryddeaksjoner og fysiske arrangementer enn hva som var planlagt. Derimot har vi sett en stor økning i digital tilstedeværelse hos våre lokallag og vi har satset mer på kampanjer i sosiale medier nasjonalt enn tidligere.

“Før fuglene kommer”, “Strandryddeuka” og “Hold Høsten Ren” har vi gjennomført som planlagt, men med noe endret aktivitet. Her valgte vi blant annet å gå sammen med Hold Norge Rent om en fornyet versjon av søppelregistreringskampanjen de kjørte i 2018. Vi hadde en minipåskeeggjakt etter plastpellets og aktiviserte befolkningen med målrettede aktiviteter, fordi vi var urolige for at folk ville gå ut å plukke masse søppel i grupper. Vi har mobilisert og annonsert i våre kanaler, og har lagt ut råd og

anbefalinger på våre hjemmesider og digitale kanaler hvor vi oppfordrer til bruk av hansker, å gå i små grupper, delt myndighetenes råd, pluss annen forebyggende informasjon og motivasjon. I samband med Hold Høsten Ren oppfordret vi folk til å lage egne mindre ryddeaksjoner og delte informasjonsmateriell, blant annet vår digitale «ryddeguide» gjennom våre kanaler på sosial media.

Vi har også lagd en ny holdningskampanje, "Dovett", om at man ikke skal putte ting i do som kan føre til marin forurensning. Vi har hatt fokus på at fett, matrester og søppel ikke skal i do og i vasken. Dette kan tette avløpsrørene og skape store problemer for både lomdeboka, forvaltning, natur og miljø. Vi har også hatt poster om sortering da folk flest har vært mye hjemme og både laget mer mat og handlet mer hjemme. I tillegg har vi hatt en "Ut på tur" med Naturvernforbundets turtips på ulike språk med oppdatert informasjon om å ikke forsure, samt ta med seg avfall de finner hjem fra tur hvis mulig.

Gjennom høsten har sekretariatet hatt mer fokus på oppfølging av lokale forurensingssaker. I noen saker har vi bistått lokal- og fylkeslag i deres jobb med å sikre opprydding, i andre saker har vi fulgt opp tips fra medlemmer og andre overfor kommuner. Vi har sett et stort behov, da det ofte kan være vanskelig å

melde fra om ulovligheter for enkeltpersoner i kommuner med små forhold. Dette er noe vi vil systematisere og utvikle videre i 2021. For enkelte grove forurensningssaker har vi benyttet oss av juridisk bistand og gått til politianmeldelse. Vi ser at det er et stort behov for informasjon rettet mot allmenheten om både lovverk og fremgangsmåte i forsøplingsaker.

I tillegg brukte vi en del ressurser på starten av året til å bistå stiftelsen Elv og Hav med prosjektet Kystlotteriet som de valgte å videreføre etter vi avsluttet prosjektet for Naturvernforbundets del.

Plastforsøplingsfrie kommuner

Prosjektet *Plastforsøplingsfrie kommuner* har satt fokus på hva enkeltpersoner og kommuner kan gjøre for å unngå plastforsøpling og for å redusere egen plastbruk. I løpet av året har vi kjørt ulike kampanjer i sosiale medier på hvordan man kan redusere eget plastbruk og unngå plastforsøpling. I august ga vi ut en ferdig illustrert guide i papir og web-format med tips til hvordan man kan arrangere sin egen ryddeaksjon. Vi har og presentert prosjektet og Naturvernforbundets plast-politikk under Redd verden der du bor, egen samling for ansatte i fylkeslagene og under webinarer for medlemmer og tillitsvalgte. Som en del av prosjektet har sekretariatet i løpet av 2020 jobbet spesielt med kunstgressproblematikk, plastgjenvinning og fulgt opp forsøplingsaker som er meldt inn av medlemmer og andre engasjerte.

RYDDING OG HEKKETID

Marin forsøpling er et stort miljøproblem og frivillige strandryddere gjør en kjempinnsats for naturen. Samtidig er det viktig å ta spesielt hensyn til fuglelivet når man er ute og rydder. Mye av grunnen til å rydde er jo nettopp for å ta vare på dyrelivet. Derfor er det viktig å respektere ferdselsforbudet i fugleresevater. Ferdselsforbudet i fredningsområder for fugl starter 15 april.

Den nasjonale strandryddeuka hvert år er i mai, men for noen områder er det viktig å starte mye tidligere. Sårbar hekkeområder bør ryddes før fuglene kommer og hekketiden starter. Områder man ikke rekker over, kan så tas på høsten når fuglene har dratt.

Når fuglene forstyrres i hekketiden kan det gå ut over deres evne til å beskytte eggene og ungene mot kulde og fiender. Dersom en sårbar art blir forstyrret, kan det føre til at det ikke blir unger i det hele tatt det året. Norsk Ornitologisk Forening anbefaler strandryddere å være tidlig ute og påpeker i tillegg at det er forskjeller i nord og sør. Skal man rydde i Sør-Norge på våren er det fint å gjøre det før 1. april.

⇒ TIPS ⇒

- Organiser gjerne en ryddeaksjon i god tid før hekketiden kommer.
- Vi oppfordrer til å ha med erfarne strandryddere og ornitologer på ryddeaksjoner. Kontakt gjerne Norsk Ornitologisk Forening eller Naturvernforbundet der du bor.
- Hold Norge Rent koordinerer det landsomfattende ryddeprosjektet «Før fuglene kommer». Senere på våren, i fuglehekketiden, vil registrerte strandryddeaksjoner oftest være lagt til mye brukte friområder der konflikten med dyre- og fugleliv er minst mulig.
- Respekter ferdselsforbudet i sjøfugleresevater, dette gjelder også ferdsel i båt. På Miljødirektoratets nettside Naturbase finner du kart over lokale sjøfugleresevater. Her kan du finne masse nyttig informasjon.
- Vær oppmerksom i hekketiden, også utenfor sjøfugleresevater. Sjøfugler som tjeld og sandlo bygger ofte reir og legger eggene sine rett på stranda og disse kan tramples ned ved uforsiktighet fra ivrige ryddere.
- Hører du fugler som varsler (roper), eller ser fugler på reir, hold avstand og gå bort fra området.

SANDLO-REIR

TJELD

SANDLO

VOSTE DU AT

Tjelden er blant de trekkfuglene som kommer aller tidligst tilbake etter vinteren. Allerede i slutten av februar kan de første fuglene sees (og høres) langs kysten av Sør-Norge.

Plast og avfallspolitikk

I løpet av 2020 har Naturvernforbundet styrket samarbeidet med andre europeiske miljøorganisasjoner på plast- og avfallsfeltet. Gjennom nettverket «*Break free from plastic*» har vi igjennom året deltatt i arbeidsgrupper, koordinert innspill og levert høringsuttalelser på pågående EU-prosesser om engangsplast og mikroplast. I Norge arbeider vi spesielt med et utvidet produsentansvar for alle som omsetter plast og et forbud mot engangsprodukter med høy risiko for forsøpling.

Plastposekampanje

I månedsskiftet august/september lanserte Naturvernforbundet kampanjen «det beste for miljøet er det du allerede har». Kampanjen hadde som mål å redusere norsk plastposeforbruk ved å stimulere til adferdsendringer. Vi produserte videosnutter og animasjonsfilm som ble rullet ut i våre kanaler på Facebook og Instagram. Kampanjen hadde stor spredning og traff nesten 300 000 mennesker over de 3 kampanjeperiodene.

Plast- og giftfri

Vi kickstartet året med et svært vellykket seminar; *Falldekke av plast – til barnets beste?* Seminaret samlet 160 svært engasjerte landskapsarkitekter, beslutningstakere og tilbydere av underlag i barnehager og skoler. I etterkant lagde vi og et kompendium fra seminaret, og en anbefaling knyttet til underlag.

Naturvernforbundets prosjekt om plast- og giftfrie barnehager fikk et velkomment supplement med et eget hefte for skoler og fritidsordninger, finansiert av Handelens Miljøfond, der det ble utviklet nye nettsider, og en mulighet for barnehager og skoler til å melde seg på for mer direkte oppfølging. Det ble også ansatt regionale prosjektoppfølgere i Fredrikstad-Hvaler, Rogaland, Hordaland, Trøndelag og Troms med støtte fra Miljødirektoratet. Alle disse fremsnakkert prosjektet i sine regioner, noe som resulterte i at vi ved årets utgang hadde 30 barnehager og skoler som skal følges opp videre gjennom 2021 med månedlige utfordringer for å redusere plast og miljøgifter i sitt miljø.

Oljefri og Energismart

2020 var året hvor Naturvernforbundets klimaprojekt, Oljefri, oppnådde sitt mål. Prosjektet har i over 10 år bidratt til at flere boligeiere har erstattet sine oljefyrte anlegg med fornybare oppvarmingsløsninger. Det har også vært et stort fokus på fjerning av nedgravde oljetanker som utgjør en stor forurensningstrussel. Vi har i løpet av de siste 10 årene sendt ut 73 986 brev til boligeiere med oljefyr i samarbeid med over 50 kommuner og Enova, samt arrangert 64 informasjonsmøter med til sammen nesten 7 000 deltakere. Oljefri har også deltatt og holdt foredrag på ulike konferanser, messer og seminarer. Oljefri har vært aktiv i både lokale og nasjonale medier og har årlig hatt rundt 50 presseoppslag i avis, på radio og på TV. Nettsiden oljefri.no har hatt over 315 000 besøkende og har mottatt 6 847 forespørslers om fjerning av oljefyr. Vi har også tatt flere steg for å gjøre prosjektet tilgjengelig i hele landet og har nå Energispesialistdekning over nesten hele landet.

Forbudet mot fossil oljefyring ble gjeldende fra 1.1.2020, noe vi har jobbet for å få på plass siden prosjektets start. Her har vi vært i dialog med ulike fagfolk, interesseorganisasjoner, kommuner, Enova Miljødirektoratet, Kystverket, Klima- og miljødepartementet og ikke minst boligeiere. Prosjektet ble avsluttet med tanke på kampanjeaktivitet i 2019, men har fortsatt hatt en rådgivende funksjon gjennom at vi har vært tilgjengelige for alle aktører som trenger bistand på telefon, epost og nettsiden. Det har fortsatt vært mulig å sende forespørslers til Energispesialister, samt finne informasjon om både oppvarmingsløsninger, støtteordninger og fjerning av oljefyrer og oljetanker på nett.

Energismart.no har vært en nysatsning med tanke på å videreføre både samarbeidspartnere og aktivitet fra Oljefri, formidle energieffektivisering, fornybare energiløsninger og Naturvernforbundets energipolitikk. Her kombinerer vi det internasjonale arbeidet med TopTen HACKS (Heating and Cooling Knowhow and Solutions) og elementer fra Oljefri-prosjektet.

Det europeiske samarbeidsprosjektet TopTen har fortsatt vært viktig for Naturvernforbundet. TopTen-samarbeidet har som mål å gi forbrukerne oversikt over de mest energieffektive løsningene innenfor oppvarming og kjøling, samt smarte ENØK-tiltak.

Ta vare på det du har - forbrukspolitik

I samarbeid med ledelse og ut ifra prinsippprogram, arbeidsprogram og landsstyrettalelser har vi utarbeidet forbrukspolitiske krav som skal bruke i arbeidet for et miljøvalg i 2021. En oversikt over kravene finnes på en egen nettside som vi har sendt til både lokallag (gjennom nyhetsbrev) og til politikere/rådgivere som har bedt om innspill til forbrukspolitik. Målet er å jobbe mer målrettet med forbrukspolitik i årene som kommer. Obligatorisk merking av forventet levetid, momsfratak på reparasjon og retten til å reparere er noen av de viktigste kravene for redusert forbruk.

Vi fortsetter å sitte i nettverket Right to repair som gir oss innsikt i hva som skjer forbrukspolitisk i EU og ellers i verden.

Nye nettsider

Høsten 2020 fikk vi nye nettsider for arbeidet vårt for redusert forbruk: *tavarepådetduhar.no*. Der har vi definert prosjektet til å handle om å ha ting lenge – og særlig elektronikk, klær, møbler og sykler.

Konseptet er ellers det samme: tips til reparasjon og vedlikehold og å hjelpe forbrukere med å finne sin nærmeste reparatør. I tillegg har siden fått en ny side: Hvorfor fikse? Her presenterer vi informasjon om forbruk av de ulike produktkategoriens miljøavtrykk.

Besøktallene økte med snaue 30 000 sidevisninger til 205 000 sidevisninger i 2020 og vi har fått mye respons i form av tips til reparatører vi bør ha med i oversikten vår og spørsmål om redusert forbruk. Nettsiden inneholder en karttjeneste over lokale håndverkere, ulike tips for reparasjon og vedlikehold i tillegg til fakta og miljøargumenter for å ta vare på det vi har.

Reparasjonsgavekort

Reparasjonsgavekort ble lansert som et konsept i medio november. Budskapet var: Gi en reparasjon i julegave! Dette mener vi er en av de mest miljøvennlige og trivelige julegavene man kan gi og vi håper og tror det inspirerte flere til å reparere ting, som gave eller ikke. Oppfordringen gikk til hele landet, men vi hadde en pilot i Bergen og Oslo hvor vi i samarbeid med reparatører solgte reparasjonsgavekort som

kunne innløses hos dem. Overskudd fra uinnløste gavekort ved 1. januar 2022, vil gå til Naturvernforbundets arbeid. Vi solgte totalt reparasjonsgavekort for 80.000 kroner. Informasjon og gavekortsalg ble lagt under tavarepadetduhar.no, men med egen URL: reparasjonsgavekortet.no.

Kampanjer i sosiale medier

Vi har hatt mange poster med forbrukspolitiske budskap med bruk av bilder med Naturvernforbundet som tydelig avsender. Disse har blitt blant våre mest engasjerende poster på sosiale medie-plattformen Instagram. Det viser at forbruk engasjerer, særlig blant unge voksne kvinner.

Fiksefester

Det har blitt delt ut midler til fiksefester i Bergen, Bodø og Grenland, men planer er blitt satt på vent pga. koronarelaterte restriksjoner. Dialogen med lagene fortsetter i 2021 hvor vi håper arrangementene kan bli gjennomført.

Synliggjøring av reparatører i byen

I samarbeid med Oslo kommune har vi laget plakater og vindusmerker som er distribuert ut til flere titalls reparatører i Oslo. Målet er å synliggjøre reparatører i bybildet slik at flere blir oppmerksomme på, og bruker sin lokale reparatør. Dette er en pilot og vi har delt informasjon om prosjektet til andre kommuner og lokallag som jobber med forbruk som vurderer å gjøre noe lignende. Det har dessverre vært vanskelig å si noe om det har hatt noen effekt i 2020 siden det var lockdown store deler av året.

Den store klesbyttedagen

Lørdag 27. mars skulle vi ha arrangert Den store klesbyttedagen sammen med våre nordiske samarbeidspartnere. Til tross for rekorden påmelding med hele 160 arrangementer, måtte vi avlyse på grunn av korona, og smitteutfordringen knyttet til slike arrangementer.

Alle påmeldte arrangører ble bedt å ta godt vare på mottatt materiell, i håp om mulighet for å arrangere senere på året. Lørdag 21. november hadde vi tenkt å forsøke igjen, men på grunn av ny avstengning av samfunnet var det seg dessverre svært få steder det var mulig å gjennomføre.

Vi fikk revidert materialet, slik at det er lettere tilgjengelig på nett, og fikk også laget noe supplerende til bruk i kommunikasjon, men ellers forløp dagen i relativ stillhet. Vi krysser fingrene for 2021.

Internasjonalt arbeid

Naturvernforbundet har et omfattende internasjonalt prosjektarbeid. Samarbeidet med lokale miljøorganisasjoner er et viktig bidrag for å gjøre dem til sterkere aktører. Gjennom praktisk arbeid gjør vi hverdagen lettere for mange, og våre partnere bygger opp egen organisasjon. Mange av våre partnerland har begrenset politisk rom for det sivile samfunn, likevel deltar de fleste av våre partnere i viktige prosesser med bidrag til utvikling av bedre miljøpolitikk. Det er mulig å følge store og små nyheter fra det internasjonale prosjektarbeidet på Facebook i gruppen «Naturvernforbundet Internasjonalt».

Russland og Ukraina

2020 var det andre året i et treårig program fra Klima- og miljødepartementet med årlig støtte på 2 500 000 kr til prosjektet “Miljø i Russland” med støtte og samarbeid med russiske miljøgrupper.

2020 var det siste året i et treårig prosjekt støttet av Direktoratet for strålevern og atomsikkerhet (DSA) med penger over Atomhandlingsplanen. Prosjektet «Fra lukkede rom til åpenhet» skal fremme sikker dekommisjonering av gamle atomreaktorer i Russland og Ukraina, og fikk i 2020 en årlig støtte på 2 250 000 kroner.

Vår søsterorganisasjon Friends of the Earths medlem i Russland er *Russian Social-Ecological Union*. Det er en viktig paraplyorganisasjon med medlemsgrupper over hele Russland. Situasjonen for sivilsamfunn i Russland er svært krevende med mange store miljøutfordringer, vanskelige finansieringsmuligheter og lover som rammer organisasjoner som mottar penger fra utlandet. Social-Ecological Union tar ikke imot penger fra utlandet, og har heller ikke hverken kontor eller ansatte, men er likevel en viktig partner for Naturvernforbundet i det frivillige arbeidet.

I Ukraina samarbeider vi med miljøorganisasjonen *Ecoaction*. De er basert i Kyiv, men har god kontakt med miljøgrupper ellers i landet, og har flere frivillige involvert i arbeidet sitt. Ecoaction jobber med energi og energisparing, klima, transport, luftforurensing og landbruk.

I 2020 har koronapandemien gitt mange utfordringer for våre partnere, men de har raskt klart å tilpasse arbeidet og legge møteplasser over på digitale plattformer.

Med prosjektet Miljø i Russland har Naturvernforbundet samarbeid med miljøvernere på Kola og i St. Petersburg-regionen om klassisk naturvern og oppfølging av trusler mot verneområder. I 2020 har vår partner på Kola gitt innspill til blant annet forvaltningsplan for Khibiny nasjonalpark. Utenfor St.

Petersburg har partneren mobilisert en rekke lokalsamfunn og interesseorganisasjoner mot planer om industriutbygging i Baterejnaja Bay, som er et viktig natur- og rekreasjonsområde langs kysten av Finskebukta.

De siste årene har problemene og oppmerksomheten knyttet til behandling av kommunalt avfall eksplodert med store demonstrasjoner, blant annet knyttet til transport av avfall fra Moskva med deponering i Arkhangelsk. I 2020 ble det sterke engasjementet i Arkhangelsk kronet med seier, da utbyggingsprosjektet for avfallsdeponi ble avblåst. Alle partnere har jobbet med strandrydding og plastinnsamling.

Protest mot bygging av et anlegg for avfall fra Moskva i Shies, Arkhangelsk.

Et viktig samarbeidstema i 2020 har vært opplæring på bruk av sosiale medier og en digital kampanje om avfallsminimering og gjenvinning. Dette viste seg å være en god investering i et år der Covid-19 satte en stopper for mye av den vanlige aktiviteten. Arbeidet var svært vellykket, med stor spredning og mange kommentarer. Partnere rapporterer også at digitale arrangementer gir bedre mulighet for deltakelse fra andre geografiske områder, og at de får med deltakere som ellers ikke hadde villet stille opp fysisk.

Arbeidet med skoleprosjektet SPARE om energi og klima har vært mest påvirket av Covid-19. Lærere rapporterer om barn som er lei digitale plattformer, og som har dårlig tilgang til pc eller svakt nett hjemme. Likevel har 791 skoler vært aktive, og regionale koordinatorene har gjennomført en lang rekke arrangementer og aktiviteter for å fremme klimahensyn. Samarbeidet med Naturvernforbundet har også gjort det mulig for russiske partnere å følge klimapolitikken på nasjonalt og internasjonalt nivå. Hvordan Naturvernforbundet har innflytelse hele veien til Vladivostok kan du lese om her.

https://rusecounion.ru/eng/SPARE_development_in_school_2_of_Vladivostok

Med prosjektet «Fra lukkede rom til åpenhet» samarbeider Naturvernforbundet med russiske og ukrainske partnere, for økt åpenhet og bredere deltakelse i atomkraftspørsmål. Prosjektet har gitt russiske og ukrainske partnere mulighet til å være pådrivere for økt atomsikkerhet, for rask og sikker nedstenging av gamle atomreaktorer og for sikker lagring av atomavfall. En viktig del av arbeidet har vært å bygge allianser med ulike aktører, som myndigheter, atomindustrien og sivilsamfunn.

Russiske partnerne har i perioden gitt viktige innspill til nedstenging av reaktorer ved Leningrad atomkraftverk, de har jobbet for raskere nedstenging av Kola atomkraftverk. De har også jobbet for en regional lov som skal sikre økt regional deltakelse i atomspørsmål i Leningrad-regionen.

Partnermøte om atomkraft i St. Petersburg, januar 2020.

I Ukraina har partner organisert innspill fra sivilsamfunnet til den planlagte byggingen av reaktorene 3 og 4 ved Khmelnitskyj atomkraftverk, og de har satt søkelys på manglene finansiering til det nasjonale dekommisjoneringsfondet. Partnerne har økt deltakelse fra organisasjoner i atomspørsmål betydelig, og de har styrket sitt informasjonsarbeid.

Den årlige Tsjernobyl-kampanjen ble heldigital og fikk mange flere deltakere. Konferanser og møter fikk flere deltakere, både fordi flere turte å delta, flere hadde tid, og flere fikk muligheten når reisekostnadene ikke lenger begrenset deltakelsen. Samtidig har flere muligheter for innspill til myndighetene blitt borte, siden møter og høringer er blitt avlyst eller endret.

Operasjon Dagsverk

Naturvernforbundet og Natur og Ungdom samarbeider med ERA (Friends of the Earth Nigeria) om Operasjon Dagsverk-prosjektet i Nigeria. Prosjektet handler om å gi ungdom som vokser opp med

fattigdom, arbeidsløshet og oljeforurensning kunnskap om hvordan de selv kan skape en lysere framtid. Prosjektet startet i 2018, går over fem år og består av tre deler: Utdanning i skolen, entreprenørskap og ungdomsorganisering.

Arbeidet i prosjektet i 2020 ble sterkt preget av myndighetenes tiltak for å begrense spredningen av koronaviruset. Det alvorligste var at skolene var stengt fra slutten av mars og ut året. I tillegg ble virksomheten i ERA sterkt hemmet de siste tre månedene av året grunnet en konflikt om hvem som skal lede organisasjonen. Likevel klarte prosjektansatte, lærere og ungdom involvert i prosjektet å gjennomføre en god del av de planlagte aktivitetene.

Ungdommene opprettet 30 nye lokallag i den nylig etablerte organisasjonen *Young Friends of the Earth Nigeria*. De var også med på å opprette energiklubber (opplæring om klima, miljø og fornybar energi) ved 32 nye skoler og fikk generelt et større ansvar for gjennomføring av prosjektaktiviteter. Over 2000 ungdommer fikk opplæring om relevante institusjoner, avtaler og rettigheter knyttet til oljevirkosmhet i nærområdene deres, mens 700 ungdommer ble opplært i hvordan de skal dokumentere og publisere oljeutslipp. 32 ungdommer fikk hjelp til å etablere sin egen bedrift gjennom prosjektets entrepren rprogram. Av disse satser 20 stykker på salg og reparasjon av sollamper og 12 stykker på produksjon og salg av ovner for matlaging.

EmPowering communities, Afrika

Naturvernforbundet har hatt en samarbeidsavtale med Norad for perioden 2017-20, med et årlig beløp på 6 375 000 kroner. Målet v rt var at disse pengene skulle sørge for at minst 750 000 mennesker i Mosambik, Nigeria og Togo skulle få tilgang på forbedrete energiløsninger i det daglige ved at de klarte å skaffe seg en forbedret ovn og/eller en soldreven lampe med uttak for mobillading. De endelige tallene for 2020 foreligger ikke enn , men vi ligger an til å nå godt over 500 000 mennesker totalt, på tross av redusert k pekraft, sykkloner og problemer med tilgang på lamper i perioder og ikke minst koronapandemien i 2020.

De som skaffet seg en soldreven lampe opplevde at de fikk bedre arbeidslys og lettere og billigere tilgang til lading av mobiltelefon. De nye eierne av effektive kokeovner opplevde at de bruke mindre enn halvparten så mye ved og at ovnene avga mindre røyk. Dermed har de spart penger og tid, kunne benytte seg mer av tjenester via mobiltelefon, fått bedre arbeidsvilkår på kveldstid og fått mindre øye- og luftveisproblemer. I tillegg har redusert brenning av tre, trekull og parafin gitt en betydelig klimaeffekt.

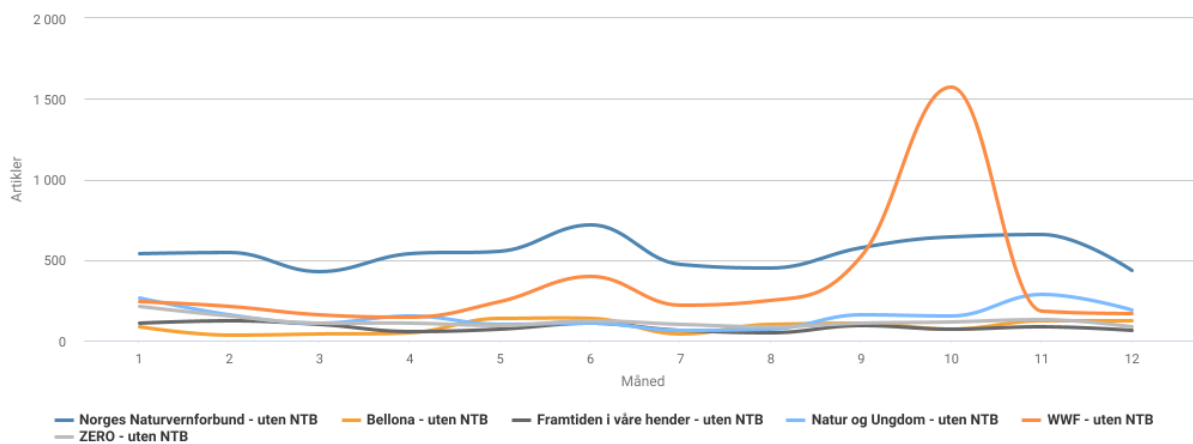
Media og kommunikasjon

Naturvernforbundet har i løpet av 2020 satt politisk dagsorden og oppnådd god mediedekning på et mangfold av saker. Naturvernforbundet fikk stor oppmerksomhet og god mediedekning med blant annet følgende tema:

- Plast og marin forurensning (strandrydding og mikroplast)
- Klima, klimasøksmål, klimastreiker og vern av Lofoten, Vesterålen og Senja
- Vann- og vindkraft, samt vern av områder
- Vern av rovdyr og jakt på ulv
- Dumping av gruveavfall
- Vegutbygging
- Skogvern

Blant de norske miljøorganisasjonene har Naturvernforbundet flest medieoppslag i løpet av 2020, noe vi har hatt i mange år på rad. Vi ser at WWF hadde en topp i oktober der de var betydelig større enn de andre miljøorganisasjonene i en kort periode. Dette skyldes NRKs TV-aksjon. (Kilde: Retriever)

Naturvernforbundet har fortsatt et betydelig større medieavtrykk enn de andre miljøorganisasjonene. Dette skyldes i stor grad vår lokale organisering, med selvstyrte lokal- og fylkeslag som setter dagsorden på sine egne saker, og dermed oppnår hyppig dekning i lokale medier.

Presseoppslag hver måned i 2020 som nevner de ulike miljøorganisasjonene. Naturvernforbundet i blått, WWF i oransje. Kilde: Retriever

Et flertall av medieoppslagene er i lokalaviser, altså at det er frivillige i Naturvernforbundets lokal- og fylkeslag som selv er i media, eventuelt supplert av ledelse sentralt.

Økt bruk av digitale flater

Naturvernforbundet har i 2020 fortsatt satsningen på bruk av digitale kanaler for å engasjere, mobilisere og nå ut med viktige natur- og miljø saker, samt rekruttere nye medlemmer. Aktiviteten i sosiale medier, spesielt på Facebook, har fortsatt å øke. Landsstyret vedtok i november å sette av ressurser til oppgradering av nettsidene i 2021.

Vi deler både eget og andres innhold, så både hyppighet og bredden på typer saker vi promoterer har økt sterkt. Vi har satset betydelig på annonsering på Facebook for å rekruttere nye medlemmer. Satsingen på digitale flater har gitt flere følgere i sosiale medier, økt nettrafikk og mange tusen nye medlemmer.

Trafikk til nettsidene www.naturvernforbundet.no

År	Sidevisninger	Trafikkøkning	Unike brukere	Innmeldinger
2020	5 200 121	33%	903 178	2 442
2019	3 916 496	55%	905 859	1 840
2018	2 523 223	11%	750 921	819
2017	2 273 772	14%	493 935	875

Nøkkeltall Facebook:

År	Følgere	Rekkevidde per 28 dg (snitt)	Engasjement per 28 dg (snitt)	Innmeldinger
2020	64 854	520 668	59 020	2 838
2019	52 408	488 352	48 542	2 668
2018	37 196	153 108	12 053	54
2017	34 786	N/A	N/A	0

Det er jevn aktivitet også på Twitter, og i større grad lykkes vi også i at fagrådgivere og aktive bruker Twitter personlig (som seg selv) i tillegg til at Naturvernforbundet har en twitterkonto som jevnlig deler våre saker, utspill, nettsaker og nyhetsoppdrag, samt gjenposter det våre fagrådgivere, aktive, tillitsvalgte og ansatte poster. Kontoen brukes i tillegg til live-tweeting av aktuelle hendelser, som f.eks klimasøksmålet, debattprogrammer på radio/tv og lignende. Twitter er en prioritert kanal for medie- og politikerpåvirkning, og vi går også inn i enkelte debatter på de sakfeltene Naturvernforbundet jobber med.

Vi har aktiviteter også i andre kanaler (Instagram, Youtube og LinkedIn), selv om de ikke er prioritert. Instagram har i løpet av året blitt høyere prioritert, med hovedvekt på forbrukssaker. Vi publiserer lite på LinkedIn, da spredningen er marginal. Vi legger også ut stadig flere videoer på Youtube, og bruker kanalen aktivt til å spre våre digitale arrangementer. I tillegg har vi flere temaflater på Facebook tilknyttet ulike fagfelt, uten at det har ført til den store aktiviteten. Det blir vurdert i 2021 i hvilken form vi skal fortsette med disse faggruppene.

Hva søker folk etter og hva leses på nett

Det er spesielt "nytteposter" som genererer mye nettrafikk, og gir mer aktivitet enn rene nyhetssaker. Eksempler på disse er hvordan man skal bygge fuglekasse, bli med på klesbyttedag og lignende nyttige tips til forbrukere, noe som ser ut til å være etterspurt. Saker der vanlige folk har et handlingsalternativ, som for eksempel poster som oppfordrer til å bruke mindre plast, er også populære.

Om oss > Aktiv > Organisasjonsnytt > Bli med på Oppdrag fuglekasse

Bli med på Oppdrag fuglekasse

På denne siden finner du informasjon og ressurser til lag som ønsker å arrangere fuglekasseverksted som del av prosjektet Oppdrag fuglekasse

Oppdrag fuglekasse er et samarbeidsprosjekt mellom Miljøagentene, Norsk Ornitologisk Forening og Naturvernforbundet. Vi vil invitere folk til å delta i en stor nasjonal dugnad for å hjelpe fuglene, og samtidig ønsker vi å spre naturglede, kunnskap og engasjement om livet til fuglene og de utfordringene de møter. Prosjektet er finansiert av Sparebankstiftelsen og målgruppa er barnefamilier.

En av Naturvernforbundets mest populære netjtjenester: Oppdrag fuglekasse.

Et stort antall besøkende på nettsidene leser faktasaker om global oppvarming og enkelte engelskspråklige saker om blant annet miljøproblemer i Russland og Romania. Naturvernforbundet.no er også et yndet mål for elever som skal løse skoleoppgaver om klima og miljø. I 2021 vil det bli gjennomført et prosjekt for omlegging av nettsidene, som også vil kartlegge dagens bruk av nettsidene på en mer omfattende måte, og sørge for at de nye nettsidene tar med seg de tingene som fungerer godt på dagens nettsider.

Google (søketrafikk) og Facebook er de to klart største trafikkdriverne for nettrafikk, ved siden av trafikk via epostkampanjer og direkte trafikk.

Nyhetsbrev

I 2020 har vi valgt å ikke sende ut nyhetsbrev til alle medlemmer, men heller begynt å sende mer tema-baserte nyhetsbrev, med bakgrunn i mer spesifikke samtykker til å motta informasjon. Dette har så langt vært godt mottatt, og vil bli evaluert fortløpende fremover.

Dialog med støttespillere, medlemmer og givere

Stadig mer av kommunikasjonen med medlemmer og omverdenen går via Facebook, som er det klart største sosiale mediet. Vi har økt fra cirka 35 000 til over 65 000 følgere de siste tre år. I større grad enn tidligere er vi i direkte dialog med både enkeltmedlemmer og aktive gjennom Facebook. Vi fører ikke detaljert statistikk, men mottar anslagsvis 5000 kommentarer og meldinger via sosiale medier hver måned, hvor vi aktivt svarer cirka 10 prosent.

I 2020 har vi forsøkt en ny strategi hvor vi forsøker å aktivisere medlemmer gjennom egne tema-grupper på Facebook, kun for medlemmer av Naturvernforbundet og NU. Målet har vært å gjøre gruppene selvgående, hvor medlemmene våre driver aktiviteten. Tanken har vært å etablere arenaer for engasjement som har en lavere terskel enn å bli tillitsvalgt. Vi har ikke lyktes fullt og helt, så 2021 blir året hvor vi justerer oss til suksess eller legger ned satsningen.

Medlemsmagasinet Natur & miljø

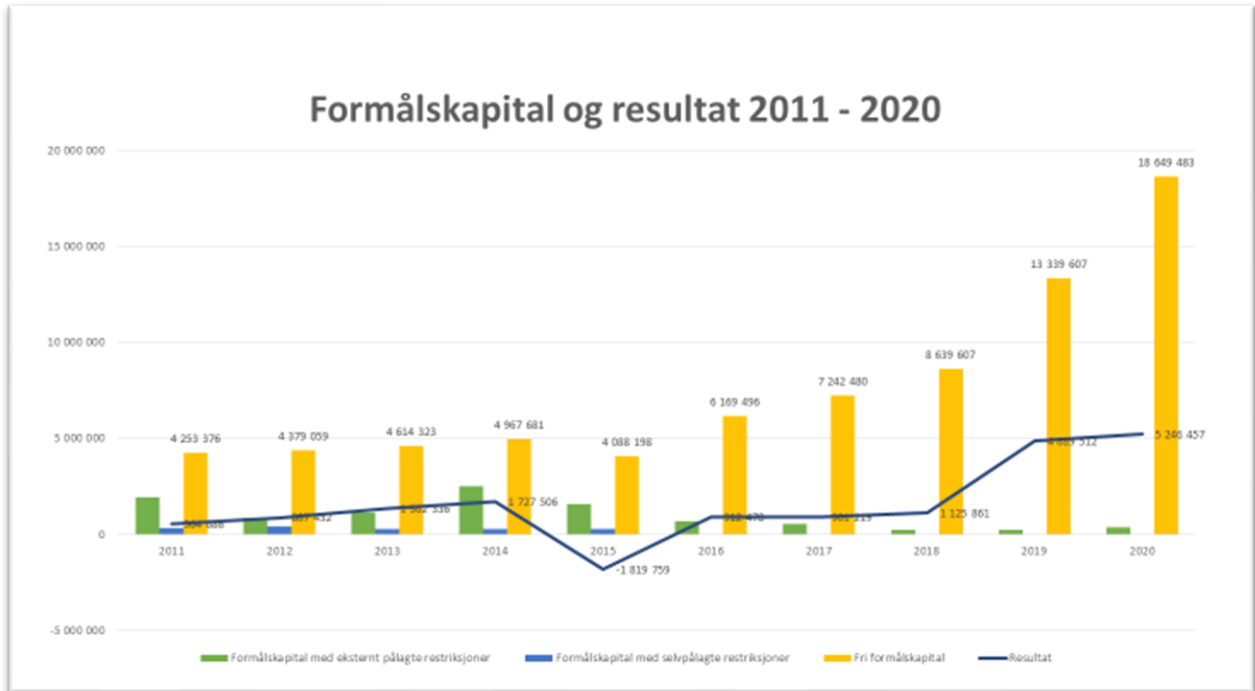
Det ble gitt ut to utgaver av medlemsmagasinet Natur & miljø i 2020. Begge bladene hadde egne, omfattende temaseksjoner, i tillegg til reportasjer og organisasjonsstoff. I nummer 1 var temaet «Naturen vi mister», mens i nummer 2 var det «Hav i endring».

Natur & miljø er medlem av Fagpressen. Siste godkjente og kontrollerte opplagstall, fra 2019, er på 22 782. Dette er en økning på nær 3000 fra 2018. Økningen skyldes økende medlemstall. Redaksjonen består av Kristian Skjellum Aas (redaktør) og Tor Bjarne Christensen (journalist).

Økonomi og administrasjon

Naturvernforbundet har i 2020 ytterligere styrket økonomien og har per 31.12.2020 en fri formålskapital på 18,649 mill. kroner. Det betyr at vi har mer enn oppfylt målet i inneværende periode av arbeidsprogrammet om en fri formålskapital på 7 mill. kroner.

I budsjettet for 2021 er det planlagt å bruke noe (2. mill. kroner) av formålskapitalen på bestemte prosjekter og prioriteringer gjort av landsstyret.

Aktivitetsregnskapet for 2020 viser et positivt aktivitetsresultat på hele 5,246 mill. kroner. Det er en liten økning fra 2019, med et aktivitetsresultat på 4,889 mill. kroner og det største aktivitetsresultat i Naturvernforbundets historie. Det ble budsjettert forsiktig på inntektssiden i 2020 fordi det var stor usikkerhet rundt tilskuddet fra Norsk Tipping. Støtten fra Norsk Tipping ble først kjent etter at budsjettet var vedtatt av Landsstyret. Resultatøkningen fra et nullbudsjett skyldes først og fremst økt tilskudd fra Norsk Tipping, økning i innsamlede midler/gaver og støtte fra bedriftssamarbeid, hvorav en større enkeltgave på 2, mill. kroner, samt økte medlemsinntekter. Det ble også noe reduserte kostnader.

Innsamlede midler og medlemsinntekter utgjorde til sammen 14,761 mill. kroner, en økning på 3,741 mill. kroner fra 2019. Innsamlede midler/gaver økte med litt over 2,565 mill. kroner. Offentlige tilskudd utgjorde 50 % av de samlede inntektene, en økning på 2 prosentpoeng fra 2019. Det er en uttalt strategi at avhengigheten av offentlige tilskudd bør reduseres. Selv om de offentlige tilskuddene av de samlede inntektene økte noe i 2020 har likevel det vært en merkbar nedgang i de offentlige tilskuddene de siste fire årene, fra 66 til 50 %.

Fra 2019 er fordelingen av tilskudd fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping (spilleautomatinntekter) lagt om slik at den i større grad bidrar til å trygge viktige samfunnsoppgaver som store landsdekkende organisasjoner utfører på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp og støttearbeid, natur-miljø og dyrevern. Naturvernforbundet fikk tildelt 4,190 mill. kroner for 2020 en nedgang på 0,610 mill. kroner sammenlignet med 2019.

Det ble i alt overført 8,199 mill. kroner til lokal- og fylkeslag, Miljøagentene og Natur og Ungdom i 2020. Det er en økning på 1,414 mill. kroner fra 2019 og skyldes økt overføring av medlemskontingent og noe mer aktivitetstilskudd over eksterne prosjekter. Medlemskontingenten til fylkes- og lokallagene var på i alt 4,133 mill. kroner.

Kostnader ved administrasjon og styrende organer viser en liten nedgang fra 2019.

Administrasjonsprosenten var i 2020 på 7%, en nedgang på 1 prosentpoeng fra 2019.

Administrasjon

Naturvernforbundet har i flere år tilbudt økonomitjenester til lokal- og fylkeslag. I de første årene var det først og fremst etterspørsel etter personal- og pensjonsforsikringstjenester, senere har totale økonomitjenester med lønn og regnskap vært etterspurt. I dag leverer vi økonomitjenester (lønn og regnskap) til lokallagene i Indre Østfold, Fredrikstad og Hvaler og Bærum, samt fylkeslagene i Finnmark, Troms, Nordland, Trøndelag, Øst- og Vestfold, Buskerud, Hordaland og Sogn og Fjordane samt lønnstjenester til noen av fylkeslagene.

Vedlegg

Vedlegg 1: Styrende organer

Sentralstyret

Naturvernforbundets sentralstyre har i 2020 bestått av Silje Ask Lundberg (leder), Øyvind Johnsen (nestleder), Rune Aanderaa (til 11.05.20), Ingeborg Gjærum (til 05.06.20), Wenche Skorge og Arnstein Vestre. Varamedlemmer er Kari Merete Andersen (fast fra 11.05.20), Bernt Bull (fast fra 05.06.20), Pernille Hansen og Kjell Magne Derås. Therese Hugstmyr Woie har møtt for Natur og Ungdom med fulle møterettigheter i hele perioden. De ansatte har vært representert med møte- tale- og forslagsrett ved Arnodd Håpnæs med Ellen Sandvik Mikkelsen og Hanna Nyborg Støstad som vara gjennom hele perioden. I tillegg har generalsekretær møtt. Sentralstyret har hatt ti møter i 2020 i tillegg har sentralstyret hatt tre uformelle telefonmøter.

Landsstyret

Landsstyret har hatt 8 møter i 2020. Landsstyret har bestått av følgende i 2020:

Fylke/organisasjon	Fast	Vara
Agder	Jorunn Årstøl Stålsett	Harald Røed
Buskerud	Anne Foss	Martin Lindal
Finnmark	Annie Henriksen	Gunnar Reinholdtsen
Hedmark	Thomas Cottis	Stein Bie
Hordaland	Hallvard Birkeland	Knut Espelid
Møre og Romsdal	Øystein Solevåg	Grete Lene Serikstad
Nordland	Bjørn Økern	Mathea Born
Nord-Trøndelag	Ellen Andersson	Gunnar Gustad
Oppland	Kjetil Bjørklund	Kristine Heistad
Oslo og Akershus	Gert-Fredrik Malt	Sidsel Selvik
Rogaland	Randi Storhaug	Kjetil Lønne Nilsen
Sogn og Fjordane	Anne-Line Thingnes Førund	John Anders Stavang
Sør-Trøndelag	Magne Vågsland	Ingerid Angell-Petersen
Telemark	Saskia Wanders	Torfinn Sanden
Troms	Anne-Lise Mortensen	Magnus S. Strømseth (til 07.03.20) Per Inge Guneriussen (fra 02.04.20)
Vestfold	Ann Norderhaug	Pernille Grung
Østfold	Håkon Borch	Trine Strømme
Natur og Ungdom	Therese Hugstmyr Woie	Jørgen Næss Karlsen
Natur og Ungdom	Åsa Braut Bache (til 16.08.20) Sandra Butoyi (fra 17.08.20)	Mia C. H. Chamberlain (til 16.08.20) Lea Justine Nesheim (fra 17.08.20)
Miljøagentene	Are Shaw Waage (til 31.07.20) Sonja S. Lubiana (fra 01.08.20)	
Regnskogfondet	Nils Hermann Ranum	Yngve Kristiansen
Ansatte	Arnodd Håpnæs	Ellen Sandvik Mikkelsen Hanna Nyborg Støstad

Vedlegg 2: Brev og høringsuttalelser sendt fra Naturvernforbundets ledelse, styrende organer og sekretariat

Naturvernforbundet sender svært mange brev, innspill og høringsuttalelser i løpet av et år. Listen her omfatter det som er sendt fra landsstyret, ledelsen, sekretariatet og der det har vært fellesbrev med fylkes- og lokallag og andre organisasjoner. Svært mange brev og høringsuttalelser sendes av fylkes- og lokallag. Disse er eventuelt omtalt i lagenes årsrapporter og er ikke inkludert her. Lista er ikke uttømmende.

Brev og høringsuttalelser sendt i 2020:

101218 Naturvernforbundet FoE Norway Input public consultation EU Taxonomy
 200102 Naturvernforbundet høring FSC standard 2runde
 200108-energi-høring utjevning nettleie
 200115 - NOU 2019- Ny forvaltningslov - felles høringsuttalelse
 200129 Nasjonalt villakssenter - innspill fra Naturvernforbundet
 200130 Bindal kommune - Bindal gullgruve - Forslag om reguleringsplan
 200130 Høringsuttalelse til forslag om reguleringsplan for Bogadalen - Kolsvik gullgruve
 200210-samferdsel-fartsgrenser og veistandard
 200211 Innvordfjellet - Vindkraft høring utsatt frist
 200214 Høringsuttalelse - Ekspropriasjon i Nasafjell - dagbrudd og utvinning av kvarts
 200221 Innvordfjellet - Vindkraft høring utsatt frist
 200304-naturmangfold-motorferdselhøring
 200310-energi-NorthConnect OED
 200326 - Andmyran høring nettleiding
 200330 Søknader fra Eidesvik Laks AS (NNV Rogaland)
 200406 Høring midlertidig forskrift tilskudd Norsk Tipping Naturvernforbundet
 200427 Utfisking av rømt oppdrettsfisk - OURO
 200430 Innspill til handlingsplan for økt andel grønne og innovative offentlige anskaffelser
 200504-klima-Klimakur 2030
 200504-klima-Klimakur 2030
 200513-Enova energimerkeordningen Naturvernforbundet høringsuttalelse
 200515-finans-revidert statsbudsjett
 200525-energi-nettleie Naturvernforbundet
 200602-finans-grønn krisepakke
 200619 - høringsuttalelse- endring i produktforskriften (forbud mot enkelte artikler i plast)
 200630 Naturvernforbundet innspill til veileder for SUP
 200701-samferdsel-NTP-høring
 200813-natur-dispensasjon Nord-Fron
 200815-samferdsel-høring NOU luftfartsutvalget
 200820 Høring endringer i plan og bygningsloven
 200824 Felles Brev - 25. konsesjonsrunde
 200826-samferdsel-luftfart
 200828-samferdsel-satsing på nattog
 200831 Oppdrett Toke - høringsinnspill fra Naturvernforbundet
 200901 Consultation response to SEAC opinion on intentionally added microplastics in products

200901-arealplanlegging-endringer i PBL
200904 NNV Namdalen - Nye forskrifter om fiske etter anadrome laksefisk i sjø og vassdrag
200904 Nordic Rutile søknad om SIBX - Høyringsuttale frå Naturvernforbundet og Natur og Ungdom
200914-høring partiprogram MDG
200914-miljø-spillemidler
200915-innspill til strategi for sirkulær økonomi
200918-respons programutkast SP
200923 Evaluering av mineralloven - høringssvar fra NNV, NU og WWF
201001-strandsoneforvaltning-høring
201009 - NNV eget innspill vindkraft-høring
201014 Naturvernforbundet innspill kommunalkomiteen 14okt2020
201014-statsbudsjettet-finanskomiteen
201018-statsbudsjettet-transport- og kommunikasjonskomiteen
201021-statsbudsjettet-energiogmiljø
201113-høring partiprogram Venstre
201120-høring partiprogram Høyre
201120-høring partiprogram Senterpartiet
201201-høring partiprogram Arbeiderpartiet
201202 NNV-NBF-Sabima-WWF Berlinerpoppel og Skjørpil
201207-høring partiprogram SV
201210-innspill OED-melding
201218 Input from Norwegian NGOS to EU Sustainable finance classification system for green investments
201218-samferdsel-høringsuttalelse bompenger
2020.05.06 Naturvernforbundets innspill til høring på forv plan 2020
28.09.2020 Dronningsetra klage på vedtak
Høringsinnspill TFO 2020 - WWF NU NNF GP
Høringsmanus vindkraft 2020
Lårdalsåi Høringsinnspill 2702 2020
200110-partiprograminnspill-MDG
200115-partiprograminnspill
200128-samferdsel-brev til ny samferdselsminister
200129 Brev til fylkesmannen i Innlandet DNT hytte Dronningsetra Fron kommune eldre versjon
200129 Innspill til reguleringer i laksefiske 2020
200130 Innspill til Nasjonalt villakssenter fra Naturvernforbundet
200131 Brev OED-minister siste utkast
200131-brev til ny klima- og miljøminister
200131-brev til ny olje- og energiminister
200202-brev til ny fiskeri- og sjømatminister
200203 - Innspill til vindkraftkonsesjoner - KLD
200203 - Innspill til vindkraftkonsesjoner - OED
200203 Slitasje og mikroplast fra vindturbiner brev til NVE
200203-samferdsel-brev E18 Lysaker-Ramstadsletta
200206-samferdsel-brev ferjefri E39
200221 Brev om Innvordfjellet Viken

200224 - Brev til St1 om Davvi vindkraftverk
 200224 - Letter to St1 about Davvi wind farm
 200224 Notat til FM i Oppland om Dronningsetra
 200225 Brev om fremmede plantearter til hagesentre
 200228 Innspill EMK Kjøring til hytte alle organisasjonene
 200228 Innspill EMK Stortinget Kjøring til hytte snøskuter felles
 200302 Brev til fylkesmannen i Innlandet DNT hytte Dronningsetra Fron kommune
 200311-finans-strakstiltak korona
 200313-energi-Enova-avtale
 200317 - Vindkraft OED skriftlig innspill
 200320 brev til ny fiskeri- og sjømatminister
 200323 Brev om involvering av sivsamf i krisetid KLD og statsministers kontor
 200324 NFD - Koronakrisen kan bli dramatisk også for villaksen
 200326-brev om involvering av sivsamfunnet i krisetid
 200327-samferdsel-KVU-KS1 Kløfta-Kongsvinger
 200331-samferdsel-spørsmål SD
 200401-samferdsel-NTP-innspill
 200408 Innspill til NORAD om koronatiltak fra div organisasjoner
 200412 - Brev til NVE om Davvi vindkraftverk
 200415 - NVE stans i Buheii vindkraftanlegg
 200422-brev om krisetiltak
 200424 -OED Havsul 1-Klage på innvilgelse av utsatt frist
 200427 Brev til Olje og energiminister Tina Bru. Vi trenger et nytt omforent nettleieforslag
 200428_anmeldelse_plastforurensning_oslofjorden
 200430 -OED Havsul 1-Klage på innvilgelse av utsatt frist
 200504 Brev til samferdselsminister med krav om møte
 200504 Reminder to ESA - complaint from Naturvernforbundet - Norway's violation of the water framework directive
 200505-samferdsel-luftfartstiltak
 200507 fellesbrev om møte samferdselsminister
 200508 Brev til NVE MTA-vilkår vindkraft
 200512 Brev til DNT, NJFF, WWF spm om finansiering kartlegging Tokkeåi
 200515-areal-møteforespørsel Torp Øst
 200518 Brev til OBOS angående vann- og vindkraftutbygging
 200518 Svar til Avjovarri lokallag
 200519-finans-kryptovaluta
 200520 Klage på manglende informasjon mikroplast NVE
 200522-samferdsel-grønn krisepakke
 200603 - Brev til Astrup om SRN-seminar
 200603-samferdsel-veinormaler SD
 200605 Finanskomiteen - Småbedrifter i det grønne skiftet
 200612-samferdsel-spørsmål SD oppfølging
 200617 Til næringsminister Iselin Nybø - mineralindustrien trenger en ny retning
 200626 Søknad om utsatt klagefrist - Engebøprosjektet
 200626-samferdsel-luftfartstiltak

200708 SVAR Miljøgifter i falldekket i barnehager, skolegårder og lekeplasser
 200710 Klage på reguleringsplan Tromsdalen
 200710 Møteforspørsel til LMD og KLD om krisepakke skog
 200729 - Eramet - Mining and sea tailings disposals
 200731 - Vegvesenet - Kantslått
 200811-energi-intensjonserklæring
 200817 Ber om møte med statsråden om forskrift for KLD driftstøtte
 200817 Felles brev til KLD Forskrift drifttilskudd
 200821 Klage på vedtak om driftskonsesjon Engebøprosjektet
 200825 Ber om møte med statsråden om forskrift for KLD driftstøtte
 200826 UNEA-Resolution-4-19 on Mineral Resource Governance-input from FoEN
 200826-samferdsel-luftfart
 200828-samferdsel-satsing på nattog
 200910 Brev til OED Ikke gi utsatt frist vindkraft stortingsvedtak
 200917 - Davvi svarbrev til Grenselandet
 200924-skog-søknad frivillig vern
 2009XX-miljø-tippemidler
 201006 - Gjennomgang av vindkraft Bremangerlandet OED
 201007 - Felles innspill vindkraftmelding
 201007 - Innspill vindkraftmelding naturorganisasjoner
 201012 - Gjennomgang av vindkraft Bremangerlandet OED
 201012 - Gjennomgang av vindkraft naturmangfoldloven OED
 201013 Oppreisning klagefrist Nord Fron kommune Dronningssetra
 201013 Vurdering av gyldigheten til Bremangerlandet - Tine Larsen
 201013_Omgjøringsanmodning_bremangerlandet_vindkraftverk
 201014-samferdsel-Oslo-Mjøsbrua
 201104 nettleie felles brev til OED - oppfølging møte 201013
 201117 Complaint to ESA - WFD - the Førdefjord
 201120 - Kunnskap om havvind NOF og Naturvernforbundet
 201123-samferdsel-fellesbrev tredje rullebane
 201202 Energi- og miljøkomiteen - Husholdningene må prioriteres i Enovas støtteprogrammer
 201204 Naturvernforbundets innspill til gjennomføring og forbedringer av utdede produsentansvarsordninger i Norge
 201210 Felles brev - Innspill til OED Energimelding II
 201218 - FoEE innspill til ny naturavtale
 201218 - Vedlegg - Friends of the Earth Europe proposals on the Updated Zero draft of the Post 2020 Global Biodivers...
 201218-statsbudsjettet 2022-innspill
 201221 Krav om hogststans Follsja
 2020-01-15 - NOU 2019- Ny forvaltningslov - felles høringsuttalelse
 2020.06.11 Brev om falldekkeundersøkelsen til FHI Miljødirektoratet og statsråder
 2020.06.17 Brev om falldekkeundersøkelsen til Helsedirektoratet
 20200824_ Bollestad_brev
 20200824_ Rotevatn_brev
 202209 Felles brev til OED - innspill nye nettariffer

Brev til fylkesmannen i Innlandet DNT hytte Dronningsetra Fron kommune

Brev til KLD om forurensingsforskriftens kapittel 1 revisjon

Kvalitetsnorm for villrein, fellesuttalelse, Miljødirektoratet

Brev til OED Vern Garbergelva

Vedlegg 3: Oversikt over utvalg i Naturvernforbundet pr 31.12.2020

Skogutvalget:

Leder: Gjermund Andersen (NOA)

Medlemmer: Trude Myhre (NOA/Vestfold), Sigmund Hågvær (NOA), Gjermund Gjestvang (Hedmark), Ola W Krog (Østfold) og Tage Vedal (Nordland)

Gruveutvalget:

Utvalget har ingen leder.

Medlemmer: Mads Løkeland-Stai (Trøndelag), Anne-Line Thingnes Førstund (Sogn og Fjordane), Knut Altmann (Finnmark), Gunnar Gustad (Trøndelag), Gunnar Reinholdtsen (Finnmark), Kjerstin Elisabeth Uhre (Troms), Randi Storhaug (Rogaland), Susan Renshaw (Rogaland), Tina Andersen Vågenes (NOA), Jørgen Næss Karlsen (NU), Ingebjørg Marie Thorkildsen (NU)

Fiske- og oppdrettsutvalget:

Utvalget har ingen leder.

Medlemmer: Herman Klemet Hansen (Nordland), Åsa Renman (Østfold), Rolv Sigurdsen (Nordland), Roar Hamlandsø (Trøndelag) Eli Husjord (Trøndelag), Arne Luther, (Troms), Erling Solvang (Nordland), Anne-Karin Daniloff (Finnmark), Kjetil Nilsen (Rogaland), Leif Wasskog (Finnmark), Peder Johan Pedersen (Agder), Arnold Jensen (Troms), Silje Helen Hansen (NOA), Joar Hamlandsø (Trøndelag) og Morten Hansen (NU).

Vassdragsvernrådet:

Leder: Jan Olav Nybo (NOA)

Medlemmer: Per Flatberg (NOA), Erik Solheim (Sogn og Fjordane), Øystein Folden (Møre og Romsdal), Kari Fønnes (NOA), Oddvar Skre (Hordaland), Silje Helen Hansen (NOA), Tore Brænd (NOA), Vidar Skiri (Møre og Romsdal), Rune Folkvord (Rogaland), Kåre Flatlandsmo (Hordaland), Ole Morten Fossli (Oppland), May Lene Meyer (Nordland), Torfinn Sanden (Telemark) og Christine Myrseth (Troms) og Øyunn Hasvik (NU).

Jordbruksutvalget:

Leder: Ann Norderhaug (Vestfold)

Medlemmer: Thomas Cottis (Hedmark), Hans Ivar Nesse (Vestfold), Ingrid Vaksvik (Hordaland), og Anna Blix (NOA)

Internasjonalt utvalg:

Utvalget er ikke aktivt

Vedlegg 4 Ansatte i sekretariatet til Norges Naturvernforbund

Album, Kjersti
Asmervik, Ingvild Fonn
Azari, Sahar Alwand
Bogetvedt, Aino
Brandtzæg, Martin Leander
Brohaug, Ane Norgård
Christensen, Tor Bjarne
Eriksen, Kenneth Baranyi
Esmark, Maren Aschehoug
Fisher, Aled Dilwyn
Gillgren, Janne Melbye
Gulliksen, Joakim
Helle, Haldis Tjeldflaat
Høystad, Dag Arne
Håpnes, Arnodd
Johnson, Aud
Johnson, Audun Randen
Jørgensen, Geir
Lerkelund, Helga
Lind, Christian Børs
Lineikro, John
Lorentzen, Yngvild
Mikkelsen, Ellen Sandvik
Opdal, Hallgeir Frøseth
Paalgard, Ellen
Schlaupitz, Holger
Schulze, Per- Erik
Skylstad, Ida Lovise
Solem, Anne Guri
Sture, Åshild
Støstad, Hanna Nyborg
Tangen, John Magne Pedersen
Tran, Sonja
Vigdal, Ove
Ødegaard, Martin

Vedlegg 5: Årsberetning, regnskap og revisjonsberetning

Årsberetning 2020

Virksomhetens art og lokalisering

Norges Naturvernforbund er en landsdekkende medlemsorganisasjon med det formål: *å arbeide for å verne naturen og sikre livsmiljøet slik at menneskelig virksomhet ikke overskrider tålegrensene i naturen.*

Naturvernforbundet består av landsmøte, landsstyre og sentralstyre som organisasjonens besluttsende organer. Landsmøtet er organisasjonens øverste organ og ble sist avholdt i Stavanger i april 2018. Landsmøtet skulle vært avholdt i Førde fra 24-26 april 2020, men pga. den pågående koronapandemien ble landsmøtet utsatt til 2021. Landsstyret vedtok nytt arbeidsprogram for perioden 2020 – 2022. Landsmøtet avholdes digitalt 23-25 april 2021. Landsstyret har hatt 8 møter i 2020, herav 3 ekstraordinære møter og tilsvarende har sentralstyret hatt 9 møter, herav 3 ekstraordinære møter. I løpet av 2020 har Ingeborg Gjærum og Rune Aanderaa trukket seg fra sentralstyret. I september orienterte leder Silje Ask Lundberg landsstyret om at hun ikke tok gjenvalg.

Sekretariatet er lokalisert i Mariboegate 8 i Oslo. En ansatt i sekretariatet har kontor i Kragerø. Tre regionsekretærstillinger er også ansatt i sekretariatet og har arbeidssted i Hadsel og i Trondheim, tilhørende fylkeslagene i Nordland, Troms og Finnmark og Trøndelag. Leder disponerer også en kontorplass i Tromsø. En enkel oppgradering er gjort av kontorlokalene i Mariboegate. Siden 12.mars 2020 har Naturvernforbundets ansatte forholdt seg til smittevernregler, og hjemmekontor har vært standard så langt det har vært praktisk mulig.

Organisasjonens sekretariat hadde pr 31.12.2020 39 ansatte på hel- eller deltid, til sammen 35,7 årsverk, herav inkludert tre regionansatte, samt leder honorert i fulltidsstilling og nestleder i 20% stilling. Pr 31.12.2020 er det tre ansatte som har midlertidig stilling. Medarbeidere engasjert i midlertidige stillinger arbeider på tidsavgrensede vikariater eller prosjekter.

Virksomheten omfatter medlemsrettet arbeid, miljøpolitisk påvirkningsarbeid overfor sentrale og lokale myndigheter, storting, næringsliv m.f. Naturvernforbundet er en sentral høringsinstans og uttalte seg om en rekke viktige miljø- og naturvernsaker overfor kommunal, regional og nasjonal forvaltning, samt overfor Regjeringen og Stortinget i 2020 og i noen tilfeller EU. Naturvernforbundet har et langsiktig internasjonalt prosjektsamarbeid innenfor klima, energieffektivisering, miljøundervisning og organisasjonsbygging.

I Russland og Ukraina bidrar Naturvernforbundet til å fremme sikker nedleggelse av de eldste atomreaktorene med støtte fra Direktoratet for Strålevern og Atomsikkerhet. I Russland har vi også samarbeidet om naturvern, klima, behandling av kommunalt avfall, plast og miljøundervisning med støtte fra Klima- og Miljødepartementet.

I Togo, Nigeria og Mosambik har Naturvernforbundet avsluttet en fireårig avtale med NORAD om ren energi. I perioden 2017-20 har godt over 500.000 personer fått en bedre hverdag ved at de har skaffet seg en ren og effektiv kokeovn og/ eller et lite solstrømanlegg. Forbruket av ved og trekull er mer enn halvert. Det er inngått en ny

avtale for fem år med NORAD, der arbeidet med ren energi videreføres og utvides til også å omfatte lokalt naturvern.

Med midler fra Operasjon Dagsverk i 2017 har vi videreført støtten til ungdom i lokalsamfunn rammet av oljeforurensning i Niger-deltaet, med opplæring og etablering av inntektsgivende aktiviteter, ren energi og overvåking av oljeforurensning. En intern uoverensstemmelse hos vår partner Environmental Right Action – Friends of the Earth Nigeria gjorde at prosjektoverføringer ble midlertidig stoppet i november 2020. Donor ble rutinemessig orientert.

Naturvernforbundet er medlem av det internasjonale miljønettverket Friends of the Earth.

Etter at fylkeslagene i Nord- og Sør-Trøndelag slo seg sammen i 2019 har det ikke være flere fylkessammenslåinger i 2020. Naturvernforbundet har ved utgangen av året 16 aktive fylkeslag. Flere lokallag har i løpet av 2020 slått seg sammen for å tilpasse seg den nye kommunereformen. Naturvernforbundet har rundt 80 lokallag som jobber med natur- og miljøvernssaker. Mange fylkeslag har egne ansatte på hel- eller deltid og flere av fylkeslagene ansetter nå egne fylkessekretærer på hel- eller deltid. Landsstyret vedtok i november å innføre en driftstilskuddsordning til fylkeslag fra 2021.

Frivillig arbeid utgjør hovedtyngden av organisasjonens aktivitet i fylker og kommuner over hele landet. Tillitsvalgte, aktive medlemmer og andre bidrar i tillegg vesentlig for å sikre og forsterke det faglige og organisatoriske nivået i organisasjonen. Samlet representerer Naturvernforbundet et omfattende faglig nettverk som sikrer stor innsikt i natur- og miljøspørsmål. Naturvernforbundet har nå fem aktive fagutvalg og en kontrollkomite, samt flere faglige ressursnettverk med frivillige i organisasjonen. Tillitsvalgte, medlemmer og ansatte sitter dessuten i rundt 100 forskjellige verv i organisasjonsstyrer, faglige utvalg og diverse råd på vegne av Naturvernforbundet.

Naturvernforbundet hadde 34 915 medlemmer per 31.12.2020, en økning på 3 787 medlemmer eller 12 % fra året før. I tillegg var det registrert 1 380 faste givere, en økning på 65 fra 2019. Fastgiverinntektene økte fra 1,671 til 1,920 mill. kroner. Gjennomsnittlig giverinntekt var i 2020 på 1 392 kroner mot 1 270 i 2019. Innsamlingsprosenten i 2020 var på 89 % en økning fra 85 % i 2019.

Naturvernforbundet ga i 2020 ut to nummer av medlemsbladet *Natur & miljø*. Bladet har et opplag på 22 785 eksemplarer (godkjent opplagstall gjennom Fagpressen per 2019. Det er ikke gjennomført opplagskontroll i 2020 pga. koronapandemien), herav 1 845 gratisdistribuerte og 547 betalende abonnenter. Blad nummer 1 og 2 – 2020 ble i gjennomsnitt distribuert til 26 836 abonnenter.

Sekretariatet leverer økonomitjenester til flere lokal- og fylkeslag. Det er i årsmeldingen for 2020 redegjort nærmere for enkeltprosjekter og måloppnåelse.

Redegjørelse for Aktivitetsregnskapet

Naturvernforbundet har for femte året på rad ytterligere styrket økonomien gjennom 2020 og har per 31.12.2020 en fri formålskapital på 18,649 mill. kroner. Det betyr at vi har mer enn oppfylt målet i inneværende periode av arbeidsprogrammet om en fri formålskapital på 7 mill. kroner. I budsjettet for 2021 er det planlagt å bruke noe (2. mill. kroner) av formålskapitalen på bestemte prosjekter og prioriteringer gjort av landsstyret.

Aktivitetsregnskapet for 2020 viser et positivt aktivitetsresultat på hele 5,246 mill. kroner. Det er en liten økning fra 2019, med et aktivitetsresultat på 4,889 mill. kroner og det største aktivitetsresultat i Naturvernforbundets historie. Det ble budsjettet forsiktig på inntektsiden i 2020 fordi det var stor usikkerhet rundt tilskuddet fra Norsk Tipping.

Støtten fra Norsk Tipping ble først ble kjent etter at budsjettet var vedtatt av Landsstyret. Resultatøkingen fra et nullbudsjett skyldes først og fremst økt tilskudd fra Norsk Tipping, økning i innsamlede midler/gaver og støtte fra bedriftssamarbeid, hvorav en større enkeltgave på 2, mill. kroner, samt økte medlemsinntekter. Det ble også noe reduserte kostnader.

Sum anskaffede midler var i 2020 samlet på 63,338 millioner kroner, en økning på 6,102 mill. kroner fra 2019 og skyldes i hovedsak høyere prosjektinntekter/tilskudd og mer i innsamlede midler.

Tilskudd (driftsstøtten) fra Miljøverndepartementet var den største enkeltkilden til driftsinntekter, og utgjorde i 2020 7,637 mill. kroner, en økning på 0,056 mill. kroner fra 2019.

NORAD var den største enkeltkilden til prosjektinntekter på i alt 7,575 mill. kroner, det samme som i 2018 og 2019. Innsamlede midler og medlemsinntekter utgjorde til sammen 14,761 mill. kroner, en økning på 3,741 mill. kroner fra 2019. Innsamlede midler/gaver økte med litt over 2,565 mill. kroner. Offentlige tilskudd utgjorde 50 % av de samlede inntektene, en økning på 2 prosentpoeng fra 2019. Det er en uttalt strategi at avhengigheten av offentlige tilskudd bør reduseres. Selv om de offentlige tilskuddene av de samlede inntektene økte noe i 2020 har likevel det vært en merkbar nedgang i de offentlige tilskuddene de siste fire årene, fra 66 til 50 %.

Fra 2019 er fordelingen av tilskudd fra spilleoverskuddet til Norsk Tipping (spilleautomatinntekter) lagt om slik at den i større grad bidrar til å trygge viktige samfunnsoppgaver som store landsdekkende organisasjoner utfører på områdene helse, sosiale tjenester, krisehjelp og støttarbeid, natur-miljø og dyrevern. På grunn av koronapandemien og ønske om rask utbetaling av tilskuddet ble midlertidig forskrift om unntak fra regler om tildeling av overskudd fra Norsk Tipping gjort gjeldende for 2020, noe som gjorde at regnskapet for 2018 ble lagt til grunn for utdeling av midler. Naturvernforbundet fikk tildelt 4,190 mill. kroner for 2020 en nedgang på 0,610 mill. kroner sammenlignet med 2019.

Sum forbrukte midler var på til sammen 58,091 mill. kroner, en økning på 5,745 mill. kroner sammenlignet med 2019. Av dette utgjorde kostnader til organisasjonens formål 50,767 mill. kroner. Formålsprosenten for 2020 er på 87% en økning på 1 prosentpoeng fra 2019.

Tilskudd til internasjonalt arbeid gjelder i stor grad overføringer til prosjektpartnere i land i Øst-Europa og Afrika. Prosjektene i utlandet drives med midler i hovedsak bevilget av Norad, Utenriksdepartementet, Klima og miljødepartementet og Strålevernet.

Det ble i alt overført 8,199 mill. kroner til lokal- og fylkeslag, Miljøagentene og Natur og Ungdom i 2020. Det er en økning på 1,414 mill. kroner fra 2019 og skyldes økt overføring av medlemskontingent og noe mer aktivitetstilskudd over eksterne prosjekter. Medlemskontingenten til fylkes- og lokallagene var på i alt 4,133 mill. kroner.

På aktiviteter som oppfyller formålet ble det i 2020 i alt brukt 29,121 mill. kroner. Det er en økning på 1,673mill. kroner fra 2019.

Kostnader ved administrasjon og styrende organer viser en liten nedgang fra 2019. Administrasjonsprosenten var i 2020 på 7%, en nedgang på 1 prosentpoeng fra 2019. Likviditeten har vært god i 2020. Overskuddslikviditet er plassert i norske banker som vanlig rentebærende innskudd og høyrentekonto.

Formålskapital

Ved utgangen av 2020 har vi en total formålskapital på 19,041 mill. kroner. Det er en økning på 5,246 mill. kroner fra 2019. Av dette utgjør fri formålskapital 18,649 mill. kroner, en økning på 5,136 mill. kroner fra 2019. Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner utgjør 0,392 mill. kroner, en økning på 0,110 mill. kroner fra 2019.

I årsregnskapet for 2020 er fortsatt drift lagt til grunn og styret bekrefter at forutsetning er tilstede.

Arbeidsmiljø

Sykefraværet i Naturvernforbundet i 2020 var på 4,11 % av total arbeidstid. Det er en liten økning fra 2019 hvor sykefraværet var på 3,53 %. Det egenmeldte sykefraværet utgjorde 1,63 % og langtidsfraværet (mer enn 16 dager) var på 2,48 %. Det var ingen personskader eller ulykker blant ansatte i 2020. Ansatte med barn opp til 12 år har hatt noe mer fravær som skyldes oppfølging av hjemmeskole og stengte barnehager. Arbeidsmiljøutvalget har i 2020 hatt tre møter, med stort fokus på den utfordrende koronasituasjonen. De aller fleste ansatte har fra mars 2020 jobbet fra hjemmekontor.

En lønnsjustering for alle ansatte ble fremforhandlet i 2020 og revidert særavtale med NTL-Naturvernforbundet signert i desember.

Likestilling

Forbundets mål er å sørge for god kjønnsbalanse både i tillitspersonapparatet så vel som i sekretariatet. Landsstyret har en kjønns sammensetning som tilfredsstillende våre vedtekter der det står at «kjønnsfordelingen i landsstyret bør ikke vise større ulikhet enn 60–40». Kjønnsfordelingen i sekretariatet er svært jevn, og av de ansatte pr 31.12.2020 er det 19 kvinner og 20 menn (inkl. 2 honorerte tillitsvalgte). Ledergruppen består av tre kvinner og fire menn (per 31.12.2020). Leder og generalsekretær er begge kvinner.

Lønnsystemet er bygget på stillingskategorier, hvor ansiennitet og utdanning bestemmer lønnsnivået. Det er ikke rom for individuelle lønnsforhandlinger. Dette gjør at det ikke er merkbar forskjell i lønn mellom menn og kvinner som har samme erfaringsbakgrunn og stillingskategori.

Påvirkning av det ytre miljø

Vår tjenesteproduksjon forutsetter bruk av ulike ressurser som vi søker å begrense mest mulig. Landsstyret vedtok i november 2019 en reisepolicy for Naturvernforbundet som legger stor vekt på miljø. Vi tilstreber å gjøre reisevirksomheten så lite miljøbelastende som mulig ved å benytte gange, sykkel og kollektivtransport i Oslo-området og mest mulig tog/buss i Norge der det er praktisk mulig. Etter at Norge delvis ble nedstengt i mars 2020 har vi benyttet zoom, teams el. i stor utstrekning og som erstatning for reise-/møtevirksomhet. Innkjøp av kontormøbler og elektronisk utstyr gjøres forsøksvis brukt, og vi har stort fokus på vedlikehold og reparasjon fremfor å kjøpe nytt.

Internasjonale reiser er normalt vårt største bidrag til klimagassutslipp. Som følge av koronapandemien har det i 2020 tilnærmet vært ingen reisevirksomhet.

Naturvernforbundet har ikke et fullstendig klimaregnskap. Sekretariatets aktiviteter rapporteres til Miljøfyrtårn og vi har på den måten oversikt over en del av organisasjonens miljøbelastning. På dette grunnlaget er det mulig å anslå våre utslipp knyttet til flyreiser. I 2020 var det 23 flyreiser (en vei) med slik fordeling:

Strekning	Antall	kg CO2 ¹	SUM kg CO2
Norge og Norden	19	85	1 615
Europe	4	250	1 000
SUM	23	335	2 615

Sentralstyret ba i 2020 om at det skulle vurderes å kjøpe CO2 kompensasjon for reisevirksomheten, og et forslag om dette vil bli lagt frem for styrende organer i 2021.

Fremtidig utvikling

Naturvernforbundet har styrt arbeidet i 2020 etter arbeidsprogrammet. Det er gjort prioriteringer i arbeidsprogrammet i tråd med vedtak i styrende organer. Nytt arbeidsprogram skal vedtas på landsmøtet i april 2021.

Ny forskrift for «Tilskudd til frivillige miljøorganisasjoner og allmennyttige miljøstiftelser» ble lagt frem av Klima – og miljøverndepartementet i 2020, men ble senere trukket som følge av dialog med miljø- og friluftsforskningsorganisasjonene. I arbeidet med ny forskrift deltar Naturvernforbundet sammen med andre miljøorganisasjoner som høringsinstans og gir innspill til klima – og miljødepartementet. Ny forskrift legges frem våren 2021 og skal gjelde for tilskuddsåret 2022.

Anti-korrupsjon

Naturvernforbundet jobber aktivt med vårt anti-korrupsjonsarbeid både innad og mot våre partnere og har vedtatte retningslinjer for vårt anti-korrupsjonsarbeid som også har blitt godkjent av våre bidragsytere. Enhver form for mislighold må rapporteres av våre partnere og eventuelt tilbakebetales. Det er ikke rapportert inn noe mislighold i 2020. Etske retningslinjer og rutiner for varslinger ble revidert og vedtatt av landsstyret i mars 2020. En tillitsvalgt ble suspendert fra sitt verv av sentralstyret etter brudd på retningslinjene.

Styring av finansiell risiko

Naturvernforbundet hadde i 2020 50% offentlig finansiering. Det er en liten økning (2 prosentpoeng) fra 2019. Med tanke på usikkerhet i tildelinger og kriterier for ulike offentlige støtteordninger vil vi fortsatt jobbe for å øke andelen inntekter fra andre kilder, men vi er likevel komfortable med at halvparten av forbundets inntekter i 2020 finansieres med offentlige midler. Det gjelder spesielt med tanke på at mange andre har hatt et svært utfordrende år knyttet til koronapandemien.

Oslo, 13. april 2021

I styret for Norges Naturvernforbund

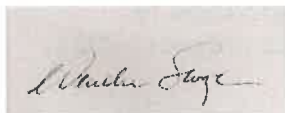
Silje A. Lundberg
leder

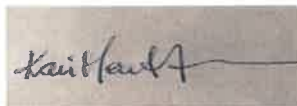
Øyvind Johnsen
nestleder

Bernt Bull
styremedlem

Wenche Skorge
styremedlem

Kari Merete Andersen
varamedlem

Arnstein Vestre
styremedlem

Therese Hugstmyr Woie
styremedlem Natur og Ungdom

Maren Esmark
generalsekretær

Aktivitetsregnskap 2020- Norges Naturvernforbund

Anskaffede midler	Note	2020	2019
Medlemsinntekter	2	7 972 104	6 796 359
Tilskudd	3	45 787 622	42 315 976
Offentlige tilskudd		31 248 108	27 670 071
Andre tilskudd		14 539 514	14 645 905
Innsamlede midler, gaver mv	4, 7	6 789 280	4 224 555
Opptjente inntekter fra operasjonelle aktiviteter	10	2 683 557	3 838 790
Finans- og investeringsinntekter		75 687	43 749
Andre inntekter		30 142	16 200
Sum anskaffede midler		63 338 392	57 235 629
Forbrukte midler			
Kostnader til anskaffelse av midler	7	3 285 768	3 146 866
Kostnader til innsamling		720 834	627 648
Kostnader til medlemsadministrasjon		1 605 365	1 535 052
Kostnader til arbeid med tilskudd og generell markedsføring		572 631	626 016
Kostnader til anskaffelse av andre midler		386 938	358 150
Kostnader til organisasjonens formål	7	50 767 552	44 994 904
Tilskudd og bevilgninger til oppfyllelse av organisasjonens formål		21 646 671	17 546 433
Kontingentoverføringer fylkes- og lokallag	10	4 133 706	3 436 073
Tilskudd til nasjonale samarbeidspartnere, samt fylkes- og lokallag	10	4 065 247	3 349 394
Internasjonalt arbeid, overføringer til samarbeidspartnere		13 447 718	10 760 966
Kostnader til aktiviteter som oppfyller formålet		29 120 881	27 448 471
Klima, forbruk, energi, forurensning, naturmangfold inkl. internasjonalt	10	18 127 612	17 258 395
Kampanje- og organisasjonsarbeid		8 898 465	8 222 040
Kommunikasjon		2 094 804	1 968 036
Administrasjons- og styrekostnader	7	4 038 615	4 204 347
Sum forbrukte midler	1, 5, 6	58 091 935	52 346 117
Aktivitetsresultat		5 246 457	4 889 512
Disponeringer av formålskapital			
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner		109 905	16 189
Annen formålskapital		5 136 552	4 873 323
Sum disponering formålskapital	8	5 246 457	4 889 512

Balanse 2020 - Norges Naturvernforbund

Eiendeler	Note	31.12. 2020	31.12. 2019
Anleggsmidler			
Inventar, maskiner, IT etc.	6	508 194	713 039
Langsiktige fordringer		216 000	216 000
Sum anleggsmidler		724 194	929 039
Omløpsmidler			
Varer			
Fordringer			
Kundefordringer	10	5 444 834	4 824 177
Andre kortsiktige fordringer		1 037 783	1 700 367
Sum fordringer		6 482 616	6 524 544
Bankinnskudd, kontanter og lignede	9	34 319 803	23 249 861
Sum omløpsmidler		40 802 419	29 774 405
Sum eiendeler		41 526 613	30 703 445
Formålskapital og gjeld	Note		
Formålskapital			
Formålskapital med eksternt pålagte restriksjoner	8	391 514	281 609
Fri formålskapital	8	18 649 483	13 512 930
Sum formålskapital	8	19 040 997	13 794 539
Gjeld			
Kortsiktig gjeld			
Leverandørgjeld	10	1 233 442	942 502
Skyldig offentlig avgifter		1 653 418	1 590 467
Tilskuddsgjeld		7 905 292	2 763 694
Annen kortsiktig gjeld		11 693 464	11 612 243
Sum kortsiktig gjeld		22 485 616	16 908 906
Sum Formålskapital og gjeld		41 526 613	30 703 445

Oslo, den 13 april 2021

I styret for Norges Naturvernforbund

Silje Lundberg
leder

Øyvind Johnsen
nestleder

Bernt Bull
styremedlem

Kari Merete Andersen
styremedlem

Wenche Skorge
styremedlem

Amstein Vestre
styremedlem

Therese Hugstmyr Woie
styremedlem Natur og Ungdom

Maren Esmark
generalsekretær

Noter til årsregnskap 2020

Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med God Regnskapsskikk (F) for Ideelle Organisasjoner (standarden) og små foretak, og består av følgende:

- ✓ Aktivitetsregnskap
- ✓ Balanse
- ✓ Noter

Årsregnskapet, som er utarbeidet av foreningens styre og ledelse, må leses i sammenheng med styrets beretning og revisjonsberetningen som til sammen utgjør det totale årsregnskap.

Omløpsmidler/Kortsiktig gjeld

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og antatt virkelig verdi.

Andre omløpsmidler vurderes til laveste av anskaffelseskost og virkelig verdi

Bankinnskudd, kontanter o.l

Bankinnskudd, kontanter og andre betalingsmidler med forfallsdato som er kortere enn tre måneder fra anskaffelse

Anleggsmidler/Langsiktig gjeld

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Varer

Varer er vurdert til det laveste av anskaffelseskost og netto salgsverdi.

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene og en tilleggssavsetning som skal dekke øvrige påregnelige tap.

Skatt

Norges Naturvernforbund er ikke ansett skattepliktig for sin virksomhet, jfr. skattelovens § 2-32.

Inntekt

Medlemsinntekter inntektsføres for det året de gjelder.

Tilskudd inntektsføres i den periode de er bevilget til. Ubenyttet tilskudd med tilbakebetalingsvilkår oppføres som kortsiktig gjeld ved årets slutt. Andre tilskudd som ikke fullt ut er anvendt i regnskapsperioden inngår i formålskapital med eksterne bindinger.

Gaver inntektsføres på mottakstidspunktet.

Avtaler/samarbeidsavtaler inntektsføres for det året de gjelder.

Pensjonskostnad

Naturvernforbundet har plikt til å tjenestepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenestepensjon. Naturvernforbundets pensjonsordninger tilfredsstiller kravene i denne lov.

Naturvernforbundet har både innskuddsordning og ytelsesordning for sine ansatte. Ytelsesordningen ble lukket 31.12.2014 og ansatte født før 1958 valgte å stå i den ytelsesbaserte ordningen i KLP. Øvrige ansatte har en innskuddsbasert pensjonsordning via DNB og med 7 % innskudd, hvorav de ansatte betaler 2 %. Ordningen regnskapsføres som en innskuddsbasert pensjonsordning, som i praksis innebærer kostnadsføring av betalt premie.

Fordeling av kostnader

Kostnader er i størst mulig grad direkte henført til den aktiviteten de hører til. I 2018 er felleskostnader som eks. husleie, IKT og lønn og personalkostnader fordelt på en rimelig og konsistent måte på de ulike aktivitetene.

Ved fordeling av kostnader er tid pr aktivitet, arealbruk og/eller andel personal benyttet som fordelingsnøkkel. Fordelingsnøkkelen oppdateres årlig eller ved store endringer i fordeling.

Ikke fordelbare felleskostnader inngår i administrasjonskostnader.

Note 1 – Kostnader etter art

Driftskostnader	2020	2019
Vareforbruk	612 550	467 944
Lønnskostnader med mer	22 638 592	22 489 195
Av/nedskrivning driftsmidler	211 628	383 295
Annen driftskostnad	34 605 242	28 997 219
Sum driftskostnader ex finanskostnader	58 068 012	52 337 653
Finanskostnader	23 923	8 464
Sum driftskostnader	58 091 935	52 346 117

Note 2 – Antall medlemmer per 31.12.2020

Medlemskategori	2020	2 019	2 018	2 017	2 016
Æresmedlemmer	7	7	9	8	8
Livstidsmedlemmer	169	170	173	174	173
Hovedmedlemmer	19 172	16 229	12 646	12 271	11 693
Studentmedlemmer	593	680	624	656	585
Rabattert medlemskap	2 109	2 019	1 808	1 775	1 694
Familiemedlemskap	3 920	3 703	3 071	2 917	2 770
Rabatter familiemedlemskap	445	406	365	341	334
Husstandsmedlemmer	5 903	5 633	4 839	4 724	5 851
Husstand Miljøagent	2 597	2 281	1 678		
<i>Totalt familiemedlemmer*</i>	8 500	7 914	6 517		
Antall	34 915	31 128	25 204	24 347	23 108
Endring fra foregående år	3 787	5 924	857	1 239	756
Faste givere (Naturvenn)	1 380	1 315	1 210	1 230	1 068

Betalt medlemskap etter Klima- og Miljødepartementets søknadskrav

	2020*	2019	2 018
Livstidsmedlemmer	169	171	173
Hovedmedlemmer	16 202	13 566	11 096
Studentmedlemmer	455	467	424
Rabattert medlemskap	1 927	1 815	1 610
Familiemedlemskap	3 552	3 326	2 766
Rabatter familiemedlemskap	398	364	320
Husstandsmedlemmer	7 646	6 954	5 749
Antall	30 349	26 663	20 202

**2020 er søknadsåret, mens grunnlagstallene er for 2019.*

Medlemsåret går fra 1.10 til 30.9. Kontingenten blir avkrevd 1.10 for påfølgende år. Antall medlemmer pr. 31.12.2020 er basert på alle medlemmer innmeldt pr. 31.12.2020 uavhengig om betalt eller ikke. Søknaden til Klima – og Miljødepartementets er meget spesifikk på hvordan man beregner medlemmer og tallet er derfor noe lavere siden kriteriene er forskjellig fra årsberetningen pr. 31.12.2020.

Note 3 – Tilskudd og inntekter 2020

Offentlige midler	2020	2019
NORAD	7 575 000	7 575 000
Klima og miljødepartementet, grunnstøtte	7 637 004	7 581 996
Klima og miljødirektoratet	5 939 600	5 606 000
Stiftelsen Atlas-Alliansen	4 280 000	0
Klima og miljødepartementet	2 700 000	2 450 000
Statens strålevern	2 250 000	2 404 662
Lotteri og stiftelsestilsynet (momskompensasjon)	1 728 058	1 621 656
Utenriksdepartementet	250 000	0
Kommunal og mod. departementet	50 000	
Kommuner	70 000	340 000
Fylkeskommuner	0	185 000
Sum offentlige midler	32 479 662	27 764 314
Overført til påfølgende år	1 231 554	94 243
	31 248 108	27 670 071

Andre tilskudd	2020	2019
Operasjon Dagsverk	4 814 707	3 500 000
Norsk Tipping spilleoverskudd	4 190 964	4 800 815
Rockefeller Foundation	2 178 950	0
Handelens Miljøfond	2 005 000	1 570 000
Sparebankstiftelsen DNB	1 704 495	2 205 583
TopTen HACKS	1 133 543	544 295
Sustainable markets Foundation	564 440	0
Alcoa	541 164	513 000
ENCHANT	509 466	0
Jernbanealliansen	320 000	220 000
Norsk Botanisk Forening	241 500	0
SRN bidrag	190 000	190 000
Haldor Viriks Legat	180 000	300 000
FoE	128 048	0
Finn.no	113 800	175 000
Norsk Nukleær Dekommisjonering	100 000	0
Minor Foundation	100 000	0
Naturvernforbundet - fylkeslag	70 000	0
Tides Foundation	54 074	54 074
Andre	20 000	0
Kystlotteriet (Fylkeslaget i Østfold)	0	1 267 233
Sparebankstiftelsen 1 Østfold Akershus	0	300 000
Enova	0	250 000
Naturvernforbundet i Trøndelag	0	130 000
Miljøagentene	0	30 000
Tekstilaksjonen, diverse	0	24 375
Sum andre tilskudd	19 160 152	16 064 375
Overført til påfølgende år	4 620 637	1 428 470
	14 539 514	14 645 905

Note 4 - Spesifikasjon av innsamlede midler

Gavekategori	2020	2019
Faste givere	1 920 601	1 671 541
DM kampanjer, testamentariske gaver, enkeltgaver	4 868 679	2 553 014
Sum gaver og innsamlinger	6 789 280	4 224 555

Kontantprinsippet legges til grunn for inntektsføringen.

Note 5 - Personalkostnader, ytelser til ledelsen, revisor mv

Lønnskostnader mv	2020	2019
Lønn, feriepenger mv.	17 385 907	16 756 718
Arbeidsgiveravgift	2 637 501	2 790 504
Pensjonskostnader og sluttvederlag O/U fond	2 057 695	2 379 971
Annen godtgjørelse	557 489	562 002
Sum	22 638 592	22 489 195

	2020	2019
Antall årsverk	35,7	34,85

Det er ikke brukt av premiefondet i 2020.

Det er ikke stilt garantier eller ytt lån til ledende personell eller styremedlemmer. Styrets leder har mottatt lønn for sitt arbeid. Styrets nestleder er lønnet i 20 % stilling, mens øvrige styremedlemmer ikke har mottatt honorar for sine verv.

Ytelser til leder, nestleder og generalsekretær	Leder	Nestleder	Generalsekretær
Lønn	753 347	117 961	746 644
Pensjonsutgifter	39 385	5 761	45 673
Annen godtgjørelse (trekkpliktig)	88 392	0	12 816
Sum	881 124	123 722	805 133

Kostnadsført revisjon og regnskapsbistand ekskl. merverdiavgift	2020	2019
Revisjon	145 000	145 000
Attestasjon	164 000	146 000
Annen bistand	8 000	26 000
Sum revisjon og regnskapsbistand	317 000	317 000

Tjenestepensjon gjennom DnB Liv og KLP og sluttvederlag O/U fond	2020	2019
Brutto innbetalt til DnB og KLP	2 407 146	2 674 185
Refusjoner fra andre og fylkeslag	-316 079	-268 242
Sluttvederlag og O/U fond	337 865	321 009
Egenandeler ansatte	-371 236	-346 981
Pensjonskostnad	2 057 696	2 379 971

Pensjonspremierfond	2020	2019
Pensjonspremierfondets saldo per 31.12.	916 792	495 524
Endelig tall er ikke tilgjengelig fra KLP før 1. juni 2021		

Note 6 – Anleggsmidler, avskrivninger

	Inventar	IT/programvare	Sum
Bokført verdi per 01.01	309 529	403 510	713 039
Tilgang i året	0	6 783	6 783
Årets avskrivninger	-58 860	-152 768	-211 628
Bokført verdi 31.12.	250 669	257 525	508 194
Avskrivningsperiode	10 år	3-5 år	

Note 7 – Sentrale nøkkeltall

	2020	2019	2018	2017	2016
Formålsprosent	87 %	86 %	84 %	84 %	85 %
Innsamlingsprosent	89 %	85 %	74 %	72 %	65 %
Administrasjonsprosent	7 %	8 %	9 %	9 %	7 %

Innsamlingsprosenten er beregnet iht. retningslinjer gitt av Innsamlingskontrollen i Norge for beregning av andel innsamlede midler som benyttes til formålet. Innsamlingsprosenten er på 89 % i 2020.

Note 8 - Formålskapital, disponering av aktivitetsresultatet

	Formålskapital med eksterne bindinger	Fri formålskapital	Sum formålskapital
Formålskapital pr 01.01.	281 609	13 512 930	13 794 539
Årets resultat	109 905	5 136 552	5 246 457
Formålskapital pr 31.12	391 514	18 649 483	19 040 997

Formålskapital med eksterne bindinger	IB 1.1.	Endring	UB 31.12
Samarbeidsrådet for Naturvernsaker (SRN) *)	110 411	5 000	115 411
Jernbanealliansen	171 198	104 905	276 103
SUM formålskapital med eksterne bindinger	281 609	109 905	391 514
- netto endring fra aktivitetsresultatet		109 905	

Note 9 – Bundne bankmidler

	Saldo 31.12.2020
Skattetrekkkonto	756 909

Note 10 Nærstående parter

Etter regnskapsloven skal det opplyses om transaksjoner med nærstående parter. For Naturvernforbundet er Friends of the Earth, alle Naturvernforbundets fylkes- og lokallag, Natur og Ungdom og Miljøagentene med lokallag nærstående parter.

Naturvernforbundet innkrever medlemskontingent for fylkes- og lokallagene og utbetaler den samlede kontingenten til fylkeslaget. Naturvernforbundet og fylkeslagene har også samarbeid på prosjektnivå hvor inntekter og utgifter fordeles etter inngåtte avtaler.

Naturvernforbundet er medlem i den internasjonale naturvernorganisasjonen – Friends of the Earth.

Naturvernforbundet tilbyr og leverer nå økonomitjenester til flere av fylkes- og lokallagene. Per 1. januar 2021 leverer Naturvernforbundet slik tjenester til fylkeslagene i Hordaland, Trøndelag, Østfold, Vestfold, Buskerud, Sogn og Fjordane, Nordland og lokallagene i Bærum og Fredrikstad og Hvaler. Fylkeslaget i Finnmark og Troms kommer til fra mars 2021. Naturvernforbundet kjører også lønn/pensjon for noen fylkeslag.

Naturvernforbundet er regnskapsfører for Miljøagentene og Miljøagentene i Oslo og Akershus, Stiftelsen Trygg Mat Tracking og Foreningen Grunnloven §112. Fra regnskapsåret 2021 er avtalen med Miljøagentene inkl. Miljøagentene i Oslo og Akershus samt Trygg Mat Tracking sagt opp. Det er avtalt honorar for regnskapsførerarbeidet.

Fylkeslaget i Trøndelag dekker en andel av lønnsmidlene til regionsekretæren i Trøndelag. Landsstyret gjorde i 2020 vedtak om at fylkeslagene i Nord-Norge ikke lenger skal være med å dekke andel av personalkostnadene for regionsekretæren i Nord-Norge.

Naturvernforbundet utbetaler aktivitetstilskudd til lokal- og fylkeslagene basert på søknad. Aktivitetstilskuddet bevilges over enkeltprosjekter eller direkte fra Naturvernforbundet.

Naturvernforbundet utbetaler tilskudd til Natur og Ungdom og Miljøagentene.

	Kundefordringer		Leverandørgjeld	
	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2019	31.12.2020
Fylkes- og lokallag	1 262 576	1 111 193	151 015	323 761
Natur og Ungdom	65 251	0	11 690	0
Miljøagentene	136 006	446 712	83 000	111 800
Friends of the Earth/Int	0	25 630	7 545	0
Sum	1 463 833	1 583 535	253 250	435 561

	Fylkes- og lokallag	Natur og Ungdom	Miljøagentene	Friends of the Earth/Int
Inntekter				
Tilskudd fra	200 000			
Økonomiservice	223 945		312 375	
Andel husleie			234 600	
Kostnader				
Aktivitetstilskudd	2 536 416			
Medlemskontingent/Kontingent	4 133 706		111 800	352 868
Momskompensasjon	1 044 203			
Driftsstøtte		350 000	100 000	
Tilskudd prosjekter		316 000	80 000	

Viderefakturering av kostnader knyttet til porto, fellesutgifter, medlemssystem er ikke inkludert i oversikten.

Note 11 Hendelser etter balansedagen

Vi vurderer situasjonen i forbindelse med den pågående korona-pandemien slik at Naturvernforbundet har inntekter og likviditet til å opprettholde driften som normalt. Så vil det bli gjort løpende vurderinger av inntektssituasjonen og forutsetningen kan raskt endre seg dersom statlig støtte, prosjektinntekter eller gaveinntekter plutselig faller helt eller delvis bort. I så fall vil det bli iverksatt tiltak for å sikre forbundets drift.

Til landsmøtet i Norges Naturvernforbund

UAVHENGIG REVISORS BERETNING

Uttalelse om revisjonen av årsregnskapet

Konklusjon

Vi har revidert Norges Naturvernforbunds årsregnskap som viser et positivt aktivitetsresultat på kr 5 246 457. Årsregnskapet består av balanse per 31. desember 2020, aktivitetsregnskap for regnskapsåret avsluttet per denne datoen og noter til årsregnskapet, herunder et sammendrag av viktige regnskapsprinsipper.

Etter vår mening er det medfølgende årsregnskapet avgitt i samsvar med lov og forskrifter og gir et rettviseende bilde av organisasjonens finansielle stilling per 31. desember 2020, og av dens resultater for regnskapsåret avsluttet per denne datoen i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge.

Grunnlaget for konklusjonen

Vi har gjennomført revisjonen i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder de internasjonale revisjonsstandardene International Standards on Auditing (ISA-ene). Våre oppgaver og plikter i henhold til disse standardene er beskrevet i Revisors oppgaver og plikter ved revisjon av årsregnskapet. Vi er uavhengige av organisasjonen slik det kreves i lov og forskrift, og har overholdt våre øvrige etiske plikter i samsvar med disse kravene. Etter vår oppfatning er innhentet revisjonsbevis tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon.

Øvrig informasjon

Ledelsen er ansvarlig for øvrig informasjon. Øvrig informasjon omfatter informasjon i årsrapporten bortsett fra årsregnskapet og den tilhørende revisjonsberetningen.

Vår uttalelse om revisjonen av årsregnskapet dekker ikke øvrig informasjon, og vi attesterer ikke den øvrige informasjonen.

I forbindelse med revisjonen av årsregnskapet er det vår oppgave å lese øvrig informasjon med det formål å vurdere hvorvidt det foreligger vesentlig inkonsistens mellom øvrig informasjon og årsregnskapet, kunnskap vi har opparbeidet oss under revisjonen, eller hvorvidt den tilsynelatende inneholder vesentlig feilinformasjon. Dersom vi konkluderer med at den øvrige informasjonen inneholder vesentlig feilinformasjon er vi pålagt å rapportere det. Vi har ingenting å rapportere i så henseende.

Styrets og generalsekretærs ansvar for årsregnskapet

Styret og generalsekretær (ledelsen) er ansvarlig for å utarbeide årsregnskapet i samsvar med lov og forskrifter, herunder for at det gir et rettviseende bilde i samsvar med regnskapslovens regler og god regnskapsskikk i Norge. Ledelsen er også ansvarlig for slik intern kontroll den finner nødvendig for å kunne utarbeide et årsregnskap som ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil.

Ved utarbeidelsen av årsregnskapet må ledelsen ta standpunkt til organisasjonens evne til fortsatt drift og opplyse om forhold av betydning for fortsatt drift. Forutsetningen om fortsatt drift skal legges til grunn for årsregnskapet så lenge det ikke er sannsynlig at virksomheten vil bli avvirket.

Revisors oppgaver og plikter ved revisjonen av årsregnskapet

Vårt mål er å oppnå betryggende sikkerhet for at årsregnskapet som helhet ikke inneholder vesentlig feilinformasjon, verken som følge av misligheter eller utilsiktede feil, og å avgi en revisjonsberetning som inneholder vår konklusjon. Betryggende sikkerhet er en høy grad av sikkerhet, men ingen garanti for at en revisjon utført i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, alltid vil avdekke vesentlig feilinformasjon som eksisterer. Feilinformasjon kan oppstå som følge av misligheter eller utilsiktede feil. Feilinformasjon blir vurdert som vesentlig dersom den enkeltvis eller samlet med rimelighet kan forventes å påvirke økonomiske beslutninger som brukerne foretar basert på årsregnskapet.

Som del av en revisjon i samsvar med lov, forskrift og god revisjonsskikk i Norge, herunder ISA-ene, utøver vi profesjonelt skjønn og utviser profesjonell skepsis gjennom hele revisjonen. I tillegg:

- identifiserer og anslår vi risikoen for vesentlig feilinformasjon i årsregnskapet, enten det skyldes misligheter eller utilsiktede feil. Vi utformer og gjennomfører revisjons handlinger for å håndtere slike risikoer, og innhenter revisjonsbevis som er tilstrekkelig og hensiktsmessig som grunnlag for vår konklusjon. Risikoen for at vesentlig feilinformasjon som følge av misligheter ikke blir avdekket, er høyere enn for feilinformasjon som skyldes utilsiktede feil, siden misligheter kan innebære samarbeid, forfalskning, bevisste utelatelser, uriktige fremstillinger eller overstyring av intern kontroll.
- opparbeider vi oss en forståelse av den interne kontroll som er relevant for revisjonen, for å utforme revisjons handlinger som er hensiktsmessige etter omstendighetene, men ikke for å gi uttrykk for en mening om effektiviteten av organisasjonens interne kontroll.
- evaluerer vi om de anvendte regnskapsprinsippene er hensiktsmessige og om regnskapsestimaterne og tilhørende noteopplysninger utarbeidet av ledelsen er rimelige.
- konkluderer vi på hensiktsmessigheten av ledelsens bruk av fortsatt drift-forutsetningen ved avleggelsen av årsregnskapet, basert på innhentede revisjonsbevis, og hvorvidt det foreligger vesentlig usikkerhet knyttet til hendelser eller forhold som kan skape tvil av betydning om organisasjonens evne til fortsatt drift. Dersom vi konkluderer med at det eksisterer vesentlig usikkerhet, kreves det at vi i revisjonsberetningen henleder oppmerksomheten på tilleggsopplysningene i årsregnskapet, eller, dersom slike tilleggsopplysninger ikke er tilstrekkelige, at vi modifiserer vår konklusjon om årsregnskapet. Våre konklusjoner er basert på revisjonsbevis innhentet inntil datoen for revisjonsberetningen. Etterfølgende hendelser eller forhold kan imidlertid medføre at organisasjonen ikke fortsetter driften.
- evaluerer vi den samlede presentasjonen, strukturen og innholdet i årsregnskapet, inkludert tilleggsopplysningene, og hvorvidt årsregnskapet gir uttrykk for de underliggende transaksjonene og hendelsene på en måte som gir et rettviseende bilde.

Vi kommuniserer med dem som har overordnet ansvar for styring og kontroll blant annet om forhold av betydning som vi har avdekket i løpet av revisjonen, herunder om eventuelle svakheter av betydning i den interne kontrollen.

Uttalelse om andre lovmessige krav**Konklusjon om registrering og dokumentasjon**

Basert på vår revisjon av årsregnskapet som beskrevet ovenfor, og kontroll handlinger vi har funnet nødvendig i henhold til internasjonal standard for attestasjonsoppdrag ISAE 3000 *Attestasjonsoppdrag som ikke er revisjon eller forenklet revisorkontroll av historisk finansiell informasjon*, mener vi at ledelsen har oppfylt sin plikt til å sørge for ordentlig og oversiktlig registrering og dokumentasjon av organisasjonens regnskapsopplysninger i samsvar med lov og god bokføringskikk i Norge.

Oslo, 13. april 2021
Deloitte AS

Grete Elgåen
statsautorisert revisor

PENNEO

Signaturene i dette dokumentet er juridisk bindende. Dokument signert med "Penneo™ - sikker digital signatur".
De signerende parter sin identitet er registrert, og er listet nedenfor.

"Med min signatur bekrefter jeg alle datoer og innholdet i dette dokument."

GRETE ELGÅEN

Statsautorisert revisor

Serienummer: 9578-5993-4-4286941

IP: 82.164.xxx.xxx

2021-04-14 13:38:57Z

Dokumentet er signert digitalt, med **Penneo.com**. Alle digitale signatur-data i dokumentet er sikret og validert av den datamaskin-utregnede hash-verdien av det opprinnelige dokument. Dokumentet er låst og tids-stemplet med et sertifikat fra en betrodd tredjepart. All kryptografisk bevis er integrert i denne PDF, for fremtidig validering (hvis nødvendig).

Hvordan bekrefter at dette dokumentet er originalen?

Dokumentet er beskyttet av ett Adobe CDS sertifikat. Når du åpner dokumentet i

Adobe Reader, skal du kunne se at dokumentet er sertifisert av **Penneo e-signature service <penneo@penneo.com>**. Dette garanterer at innholdet i dokumentet ikke har blitt endret.

Det er lett å kontrollere de kryptografiske beviser som er lokalisert inne i dokumentet, med Penneo validator - <https://penneo.com/validate>

